

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

28 Kasım 2013 Perşembe

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

28 Kasım 2013 Perşembe

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Başkanlık sunuşları	1
Cezaevi Alt Komisyonunun Adana ilindeki ceza infaz kurumlarında yaptığı incelemeye ilişkin raporun görüşülmesi	1:21
Mülteciler Alt Komisyonunun Kilis ve Kahramanmaraş illerindeki Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları barınma merkezleri hakkında yaptığı çalışmaya ilişkin raporların görüşülmesi	21:25

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:25
Başkanlık sunuşları	1
Levent GÖK (Ankara)	1
Cezaevi Alt Komisyonunun Adana ilindeki ceza infaz kurumlarında yaptığı incelemeye ilişkin raporun görüşülmesi	1:21
Ayşe TÜRK MENOĞLU (Konya)	1:3, 8:9, 11, 12, 13, 14, 16, 21
Mahmut TANAL (İstanbul)	3:4, 5, 11, 18:19, 20
Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)	4:5, 9, 12:13, 14:15, 16
Oya ERONAT (Diyarbakır)	5, 9, 10:11, 12, 13, 19:20
Mehmet Kerim YILDIZ (Ağrı)	5:6, 9, 13:14
Murat BOZLAK (Adana)	6, 13, 18
Levent GÖK (Ankara)	6:9, 10, 16, 20, 21
İhsan ŞENER (Ordu)	6, 10
Ahmet Salih DAL (Kilis)	11, 20
Abdurrahim AKDAĞ (Mardin)	11:12, 13, 14
Sinan Aydın AYGÜN (Ankara)	15:16
Nevzat PAKDİL (Kahramanmaraş)	16
Reşat DOĞRU (Tokat)	16:17

Ülker GÜZEL (Ankara) 17:18

Mülteciler Alt Komisyonunun Kilis ve Kahramanmaraş illerindeki Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları barınma merkezleri hakkında yaptığı çalışmaya ilişkin raporların görüşülmesi 21:25

Ahmet Salih DAL (Kilis) 21:22, 23, 25
Murat BOZLAK (Adana) 22
Levent GÖK (Ankara) 22, 23, 24, 25
Ülker GÜZEL (Ankara) 22:23, 25
Mahmut TANAL (İstanbul) 23, 25
İhsan ŞENER (Ordu) 23
Oya ERONAT (Diyarbakır) 23

Açılma Saati: 11.02

Kapanma Saati: 13.16

28 Kasım 2013 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.02

BAŞKAN: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

BAŞKAN VEKİLİ: Levent GÖK (Ankara)

SÖZCÜ: Yalçın AKDOĞAN (Ankara)

KÂTİP: Reşat DOĞRU (Tokat)

0

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekilleri, değerli basın mensupları; 24'üncü Dönem Dördüncü Yasama Yılı 27'nci toplantımızı açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır.

Gündemi arz ediyorum: Gündem:

- 1) Başkanlık sunuşları.
- 2) Cezaevi Alt Komisyonunun Adana ilindeki ceza infaz kurumlarında yaptığı incelemeye ilişkin raporun görüşülmesi.
- 3) Mülteciler Alt Komisyonunun Kilis ve Kahramanmaraş illerindeki Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları barınma merkezleri hakkında yaptığı çalışmaya ilişkin raporların görüşülmesi.

Bu raporlar gündem ekinde sizlere ulaştırıldı, biraz sonra görüşme açacağım ancak Komisyonumuz üyelerinden yine bir değişiklik oldu. Cumhuriyet Halk Partisi kontenjanından düşen bir üyeliğe Sayın Tufan Köse gelmiştir. Sayın Tufan toplantıya katılamadılar herhâlde. Kendisine gıyabında hoş geldin diyoruz.

Değerli üyeler, biliyorsunuz, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü olarak kutlanıyor. Bu hafta münasebetiyle bir etkinlik yapalım diye düşündük. 11 Aralık Çarşamba günü “İnsan Haklarının Unutulan Parçası Mağdur Hakları” konulu bir panel düzenleyelim. Bu panelde akademisyenler konuşsun; yine, pratikte bu sorunlarla karşı karşıya kalan savcılar, hâkimler; yine, mağdur dernekleri var, sivil toplumdaki konuşmacılar olsun, avukatlar, bunları konuşuralım dedik ve mağdur haklarını Türkiye'nin gündemine taşıyalım istedik hem de Dünya İnsan Hakları Günü ve Haftası münasebetiyle de böyle bir etkinliğimiz olsun arzu ettik. Taslak program yapıldı. Pazartesi artık tam kesinleşmiş olacak. Sizin 11 Aralık Çarşamba günü bu toplantıya katılmanızı, katkı vermenizi arzu ediyoruz İnsan Hakları Komisyonu üyeleri olarak.

LEVENT GÖK (Ankara) – Nerede düşünüyorsunuz Sayın Başkanım toplantı yerini, aşağıda mı?

BAŞKAN – Toplantıyı hemen aşağıdaki salonda... Burada tabii Sayın Medis Başkanımızla görüştük. Şimdilik, gelip katılabileceğini söyledi ama açık, şu anda daha kesinleşmedi. Yine, Sayın Adalet Bakanının bir açılış konuşması yapmasını arzu ettik, o da muhtemelen katılacak ama bunlar hep teyide muhtaç hâlâ.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tek oturum mu düşünüyorsunuz?

BAŞKAN – Şöyle, iki oturumda yapalım istiyoruz, bir günde iki oturumda. Sabahtan açılış konuşmaları ve birinci oturum olsun, bir öğle arası; öğle arasından sonra ikinci oturum olsun ve bir günde bu paneli yapmış olalım diyoruz. Adalet Bakanlığıyla birlikte çalışıyoruz bu konuda, Adalet Bakanlığıyla İnsan Hakları Komisyonu birlikte yapacak. Yani, toplantıdan sonra “Ben de katkı verebilirim.” diyen arkadaşlarımız olabilir, onlarla da ayrıca gene istişare edelim toplantının sonunda.

Bu duyurudan sonra, evet, gündeme geçiyorum. Cezaevi Alt Komisyonunun Adana ilindeki ceza infaz kurumlarında yaptığı incelemeye ilişkin raporun görüşülmesine geçiyoruz ve Alt Komisyon Başkanı Sayın Ayşe Türkmenoğlu'na ilk sözü veriyorum.

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Adana ilinde 3 cezaevini inceledik arkadaşlarla birlikte. 24'üncü Yasama Döneminde Adana ceza infaz kurumlarından 43 adet başvuru yapılmış buraya, İnsan Hakları Komisyonuna. Başvurularda ağırlıklı olarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları dile getirilmiş. Tabii, onun dışında, cezaevi koşullarıyla ilgili şikâyetler vardı. Bizler de Adana E tipi, F tipi ve Adana Karataş Kadın

Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki arkadaşlarımızla birlikte incelemelerde bulduk, çeşitli koşullara girdik, çat kapı girdik, mahkûmlarla görüştük, siyasi tutuklularla ya da hükümlülerle görüştük, adli suçlularla, uyuşturucudan, her türlü, her gruptan insanla görüştük. Bunun sonucunda bir rapor hazırladık. Onu ben kısa başlıklar hâlinde sunmak istiyorum, zaten arkadaşların önlerinde var, zamandan fazla çalmamak adına.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Karataş Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki fizikî şartlardaki olumsuzluklara rağmen personel hakkında çok az sayıda -aslında, bir ya da iki belki- şikâyet iletilmesi bizim tarafımızdan memnuniyetle karşılandı. Çünkü, eskiden, hatırlıyoruz, daha çok personel ile ilgili şikâyetlerde yoğun olarak gündem oluştururdu. Kalabalıklaşma sorunu sadece mahpusların yaşamını etkilememekte tabii ki, orada çalışan cezaevi görevlilerinin de görevlerini yapmalarını zorlaştırmakta. Bunun tespitini yapmış bulduk.

Yine, inceleme sonucu, kuruma ilk girişte gerçekleştirilen çıplak aramayla ilgili aramanın rutin bir faaliyet şeklinde uygulanmadığı kanaatine varılmıştır çünkü arkadaşlarımızdan bir kişinin ısrarlı sorularıyla “Var mı?” ... Çünkü, mahkûmlar bize böyle bir şey iletilmediler. 1 ya da 2 kişi “Evet, var.” şeklinde söyledi, bazıları da “Yok öyle bir şey, nereden çıkarttınız?” şeklinde cevap verdi. Bu nedenle bunun rutin bir faaliyet olmadığı kanaatine vardık.

Yine, Adana F Tipi Ceza İnfaz Kurumu fizikî şartları itibarıyla olumlu bulunmuştur. Diğer taraftan, kurumdaki sıcak su sorununun çözülmesi özellikle önem arz etmekte. Çünkü, orada doğal gaz dönüşümüyle ilgili bir çalışmanın başlatıldığı ve dört-beş aydır sıcak suyun haftada 2 kez verildiği ve kısıtlı sürelerle verildiği mahkûmlar tarafından dile getirildi. Cezaevi görevlileriyle görüştüğümüzde bu sorunun en kısa sürede çözüleceği, doğal gaz dönüşümünün sağlandığı, bununla ilgili son aşamada olduklarını belirttiler. Tabii, bunu takip ediyoruz yine biz.

(45/1) no.lu Genelge uyarınca haftada on saate kadar tanınması mümkün olan sohbet hakkının mevcut uygulamada dört buçuk saat olduğu öğrenildi. Bu hakkın artırılması konusunda gerekli önlemlerin alınması noktasında zaten oradaki cezaevi görevlileriyle de konuştuk ama raporumuza da bunu dercetmiş olduk.

Yine, Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çoğunlukla tutukluların barındırılması nedeniyle kurumdaki mahpus sirkülasyonunun fazlaca olduğu gözlenmiştir. Bunu yanı sıra bölgedeki ceza infaz kurumlarından gönderilen hasta mahpusların takibinin de bu kurum idaresi tarafından yapıldığı gözlenmiştir. Yoğun iş yükünün hafifletilmesi hedefiyle, Adana Açık Ceza İnfaz Kurumunun idari anlamda kapalı ceza infaz kurumundan ayrılması uygun olacaktır. Çünkü burada Adana Açık Cezaevi idari anlamda yine kapalı cezaeviyle birlikte idari olarak...

BAŞKAN – Tek yönetim değil mi onlar?

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Evet, tek olarak yönetilmekte.

Yine, Adana ilindeki ceza infaz kurumlarının kalabalıklaşma sorununun hafifletileceği düşünüldüğünden, Tarsus'ta yapılan bir ceza infaz kurumunun inşaatının devam ettiği söylendi, büyük bir kompleksmiş bu. Bunun hızlandırılması bence söylenmeli. Çünkü orada yaşanan kalabalıklaşma sorunu gerçekten en büyük sorunlardan birisi.

Diğer taraftan, bu süre zarfından Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ziyaretçi görüşleri için prefabrik türü müstakil bir yapının inşasının faydalı olacağını düşündük. Çünkü ziyaretçi görüşlerinde uzun saatler beklendiği, geceden gelip sabah ya da öğleden sonrasına sıranın geldiği söylendi mahkûmlar tarafından, yakınlarından bu şikâyetler iletilmiş. Bu noktada ziyaretçilerin rahatça bekleyebileceği yerlerin belki inşası çok daha yararlı olacaktır. En azından bu geçici tedbirin Tarsus Ceza İnfaz Kurumunun bitirilmesine kadar yapılması yerinde olacaktır diye düşündük.

Yine, 1/7/2013 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere işe bedellerinde yüzde 25 artış gerçekleştirilerek hükümlü, tutuklu ve görevi başındaki personel için işe bedeli 5 TL'ye çıkarılmış. İyi bir yönetimle bu değişikliğin olumlu yansımalarının gözleneceği düşünülmekte.

Karataş Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki kapıdaki mazgalın gece boyunca açılıp kapatıldığı yönünde şikâyetler iletili. Özellikle bu, siyasi mahkûmların yattığı koşu tahtasında söylendi. Orada tek katlı odalar. Diğer E ve F tipi cezaevlerinde odalar iki katlı, üst katta yatak bölümü, alt katta da yaşam alanı var. Burada sürekli, yarım saatte bir mazgalların açılıp kapandığı ve hasta olanların olduğu, bu noktada uykularının bölündüğünden şikâyet ettiler. Bu uygulamayla ilgili şikâyetler vardı. Bu nedenle güvenlik tedbirlerinin, bu tür uygulamaları meşru bir zemine taşıyamayacağı değerlendirildi.

Yine, Karataş Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kapasiteyi fazlasıyla aşan tutuklu ve hükümlülerin barındırılmasının, kurumun rehabilitasyon görevinin gerçek anlamda yerine getirilmesi noktasında endişelerimiz

oldu. Bunun özellikle dikkatinize sunulması gerekiyor. Karataş Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki koşulların pek çoğunun oldukça bakımsız ve kirli olduğu gözlemlendi. Bunun yanı sıra kurumun tarım arazilerinin ortasında kurulması, bir türlü önlenemeyen fare sorununu da beraberinde getirmiş, bununla ilgili yoğun şikâyet aldık. Her koşuştan hemen hemen bu noktada şikâyet geldi, fare ve böcekten dert yandı tutuklular. Bunu cezaevi görevlilerine sorduğumuzda, böyle bir sorunun olduğu, mücadele etmeye çalıştıklarını ama tamamen kökünü kurutamadıklarını çünkü, tarım arazilerinin içinde buldukları için bu noktada mücadelenin çok da sonuç vereceğini sanmadıklarını söylediler, biz de bu şekilde düşünüyoruz. Özellikle bu ortamın, annesiyle birlikte kalan çocuklar açısından sağlıklı yaşam koşullarını sağlamadığı gözlemlendi.

Yine, Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda su sorununun ciddi boyutlara ulaştığı tespit edildi. Ceza infaz kurumlarında suya erişmenin sadece bazı günlerde, belirli saatlerle sınırlı olması tabii ki kabul edilemez. Bu sorunun zaten ivedilikle çözülmesi noktasında görüşmelerimiz oldu. Adana E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hasta koşusunun acilen iyileştirilmesi gerekmekte. Orada özellikle, onkoloji hastaları var ve bunların çok daha steril bir ortamda barınması gerekiyor. Arkadaşlarımızla izlememiz, hasta koşusunun çok bakımsız olduğu, çarşafların, yastıkların çok kirli olduğu, duvarların badanasının yer yer döküldüğü, yatakların neredeyse bitişik nizam olduğu, hastanın kendi yatağına geçebilmesi için başka yatakların üzerinden atlaması gerektiği gözlemlendi. Bunun, özellikle hasta mahkûmlar açısından çok büyük bir dezavantaj olduğunu değerlendirdik biz. Bunun özellikle, ivedilikle çözülmesi gerekmekte.

Yine, bazı mahpuslar hastalıklarının tedavisi için verilen ilaçların kullanımına dair bilgilendirilmediğini söylediler. Çünkü doktor reçete yazdığına, reçete sadece oradaki görevlilerde bulunuyor ve ilaçları belirli saatlerde veriyorlar, “Şunu içeceksin ya da bunu içeceksin.” şeklinde, ama çoğu zaman karıştırdıklarını, özellikle kalp hastaları bu noktada yeterince bilgi sahibi olmadıklarını söylediler. Bu noktada en azından reçetelerin bir suretinin de hastalara verilmesi çok daha uygun olacak. İlaçları nasıl kullanacakları noktasında bu problem çözülmüş olacak. Bunun özellikle altının çizilmesi gerekiyor.

Yine, Adana Ceza İnfaz Kurumu ve Tutukevleri İzleme Kurulunun hazırladığı raporlar, yerel denetimin etkinliği konusunda endişeler uyandırmakta. Biliyorsunuz, valilikler nezdinde insan hakları izleme kurulları var, bunların, bu tip şikâyetleri yerinde değerlendirip raporlar sunması gerekiyor. Bu noktada yeterli çalışmanın yapıldığını düşünmüyoruz. İdarenin benzer hataları tekrarlamamasına hizmet edeceği düşünüldüğünden, infaz hâkimliği kararlarının gerekçe olarak olması büyük önem taşımakta, bunun da özellikle altını çizmek istiyorum.

Bizlerin gözlemleri bu şekildeydi. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Türkmenoğlu, biz teşekkür ediyoruz.

Gerçekten detaylı bir rapor olmuş.

Şimdi, Sayın Mahmut Tanal...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İnsan Hakları Cezaevi Alt Komisyonunun çalışmaları nedeniyle kendilerini ben kutluyorum. Gerçekten ayrıntılı bir inceleme yapmışlar arkadaşlarımız. Ancak tabii, bu incelemelerimizin meyvelerini alabilmek için daha önce Adana Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyon Başkanına hitaben il düzeyinde kurulan insan hakları inceleme komisyonları var.

Şimdi, bunun, Sayın Başkan, bizim İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna gönderdikleri raporların hepsini tek tek ben alıp incelediğimde, ilde herhangi bir sorunun yaşanmadığı, cezaevi koşullarının tüm yasa ve yönetmeliklere uygun bir şekilde olduğunu belirten 2012’den 2013, bugün dâhil matbu cümlelerle verilmiş durumda. Bu -takdir edersiniz biz bir resmî kurumuz- resmî kurumları yanıltma, eksik bilgi verme, doğru olan bilgileri vermeme, yanlış beyanda bulunma nedeniyle bizleri yanıltmışlardır. Sayın Başkan da zaten ifadesinde, raporlarında onu vurguladılar, dediler ki: “Gerçekten Komisyonun bize gönderdiği raporlar eksik, yetersiz.” Doğru, hatta kandırılmışlar bile. İnsan Hakları İnceleme Komisyonunu, Bakanlığı da kandırılmışlar. Onun için, benim sizden istirhamım şu: Biz Komisyon olarak, zaten Ceza Kanunu’nda da hüküm var, diyor ki: “Eğer kamu görevlileri bir suçun işlendiğine muttali oldukları zaman resen cumhuriyet savcılıklarına başvurma görevleri var.” Onun için, Adana İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun gerek Adalet Bakanlığına gerek Komisyonumuza 2012’den bugüne kadar, Sayın Başkanın bu kadar okuduğu eksikliklere rağmen ve bu kadar kötü muameleye rağmen hiçbir şey yokmuş gibi resmî kurumlara rapor düzenleyip ve bunlar bir de bunun karşılığında içeride ödenek, para alıyorlar tabii ki, bir gelirleri de var, ücretsiz de bu iş yapmıyorlar ve bu kişiler hakkında ben Başkanlığınızca ve burada alınacak olan karar doğrultusunda resen suç duyurusunda bulunulmasını talep ediyorum. Bu benim birinci talebim.

İkinci talebim Sayın Başkan, tabii burada bizim raporlarımız ancak bir yol gösterici anlamda, istişari anlamda, yoksa bir cezai yaptırım yok ama şunları da bizim bundan sonraki raporlarımızda düzenlemekte yarar var. Bunu söylerken ne olur bir cevap, vesaire açısından veya bir eleştiri açısından hiçbir arkadaşımız bir alınganlık göstermesin. Yani burada hapis cezasına ilişkin temel ilkelerimiz var. Nedir? Güvenlik ilkesi, düzenlilik ilkesi, adalet ilkesi, hele koruma ilkesi. Sayın Başkanın da belirttiği gibi, bazı hastanelerde işte, ilaçların nasıl kullanılacağı ve hastaların tedavisine yönelik bedensel ve ruhsal bütünlüğünü sağlayacak koruma ilkesinin olmadığı, disiplin ilkesi, yine, bir başlık daha söylüyorum ben, bir de ceza infaz hukukunun amacı ve ilkeleri. Ceza infaz hukukunun amacı, hükümlünün, insan onuruna yaraşır asgari standartlarda yaşama ve yeniden topluma dönme hakkına saygı göstererek geliştirilecek bir infaz sürecinin planlanması gerekirken, bizim infaz hukukumuzda herhangi bir infaz süreci planlaması yaşanmamakta. Aynen tüm insanları bir yere koyuyoruz. Burada da infaz hukukunun temel ilkelerini biz şöyle sıralıyoruz, diyoruz ki: “Bir, infazın kanuni...” Nedir bu? İşte, tabii, Anayasa’mızın 38’inci maddesi ve aynı zamanda İnfaz Kanunu’nun 6’ncı maddesinde diyoruz ki: “Hükümlünün iyileştirilmesi hususunda kullanılacak olan araç ve olanakların sağlanması gerekir.” ki biz mevcut olan bugüne kadarki düzenlemelerde bu ilkeye riayet edilmediğini görüyoruz. Sadece ilke -Anayasa 38, evet, riayet ediliyor şekli anlamda ama infazın hükümlünün iyileştirilmesi hususunda araç ve planlama ve olanaklar maalesef göz ardı ediliyor. “İnfazın kesintisizliği”, uyuluyor, doğru. “Gizlilikten kaçınma” ilkesine kısmen uyuluyor, kısmen uyulmuyor. En önemli olan husus: “İnsanca infaz” ilkesi. Bizim de zaten tam odak noktamız bu. Burada, infazın insani temelde yürütülmesi gerekir. Bu da, yine, bizim Anayasa’mızın 17’nci maddesinde hüküm var, yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3’üncü maddesinde, bizim İnfaz Kanunu’nun 2’nci maddesinde de dayanağını buluyor. Diyor ki: “Bu tür tedbirlerin infazında insanlık dışı, aşağılayıcı, onur kırıcı davranışlarda bulunulmaması gerekir.” ki Sayın Başkan da belirtti, işte, suya erişim hakkı, sağlık hakkı, vesairesi, bunlar bir yönden ihlal ediliyor.

Bitiriyorum, özür diliyorum, sabrınız için teşekkür ediyorum.

Son olarak “infazın bireyselleştirilmesi”. Bu önemli esasen. Biz, işte, hükümlü veya tutuklu, hepsini küll olarak atıyoruz cezaevine. Bu nedir? Hani, nasıl ben hastaysam ve bir başkası da hastaysa her hastanın muayenesi, tedavisi, ilacı, o ilaç yöntemi ayrı ayrı veriliyor ise, tutuklu veya hükümlünün de infazının bireyselleştirilmesi lazım. Ne demek istiyorum burada? Yine burada.. Aslında Kanun’da hepsi var. İnfaz Kanunu’nun 23’üncü maddesinde diyor ki: “Bu hükümlü gözlemlenecek, sınıflandırma yapılacak. Ve bu gözlemlenme ve sınıflandırma suretiyle bu cezanın bireyselleştirilmesi lazım.” Yani biz bireyselleştirdik bu cezayı veya bu infazı ama hükümlü eğer infaz rejiminden bir türlü bir netice alamıyorsa, artık kronikleşmişse, o zaman “Bu hükümlünün kişilikleriyle orantılı bir bireyselleştirilmenin yapılması lazım.” diyor. Maalesef kurumlarda biz bunu bulamıyoruz. Hepsini gayet rahat içeri atınca sıradan bir suç işleyen kişi girdiği zaman, çıktıktan sonra âdeti bir suç makinesi olarak topluma geri dönüyor, toplumu tehdit ediyor. Bu açıdan, raporlarımızda tabii bunlara da eğer yer verebilirsek -yani “raporlarımızda” derken ben özür dilerim Sayın Başkan, hemen bir cevap bu açıdan doğurması açısından söylemek istemiyorum- yani, bizim Bakanlığa yazacağımız raporlarda eğer bunlara da yer verirek mutlu olurum.

Son olay. Tabii, gündem açısından okumayacağım, size takdim ettim. Şimdi, değerli arkadaşlar, son yıllarda yurt dışında aşağı-yukarı... Mesela bizim Almanya’da 3 milyonun üzerinde insanımız var, diğer ülkelere baktığımız zaman 10 milyonun üzerinde Türk vatandaşımız yurt dışında yaşıyor. Bunlar evlilikler yapmış, çocukları olmuş ancak hayatın olağan akışı, evlilikler sonucunda bazen boşanmalar da gerçekleşebiliyor. Bu sefer anne ve baba, bir tanesi, çocuk kaçırma olayları oluyor. Bizim imzalamış olduğumuz Lahey Sözleşmesi var. Bu çocuk kaçırma suçlarından dolayı çocuğun bir tanesi Amerika’da biri Türkiye’de, biri İngiltere’de biri Türkiye’de, böyle kardeşler birbirini göremiyor, anne-baba hınçlarını çocuklardan alıyor. Çocuk kaçırma suçları nedeniyle çocukların çoğu mağdur. Bu anlamda, çocuk kaçırma sözleşmeleriyle ilgili bizim Türk yargısında bu kararların yorumlanmasında da çocukların aleyhine ve anne-babaların da aleyhine doğurabilecek şekilde yorumlamalar var. Bu şekilde aşağı-yukarı çok aile var ve çok çocuk var. Bununla ilgili hem yurt içinde hem yurt dışında bu kaçırılan çocuklarla ilgili bu mağduriyetin önlenmesi açısından, tespiti açısından İnsan Hakları İnceleme Komisyonu olarak bir alt komisyon kurulması için, gündeme alınması için ben sizlere dilekçe verdim. Bu konuda değerli arkadaşlarımız eğer destek verirlerse iyi olur. Yani, bunun partisi olmaz, hak ihlalinin. Bu açıdan sizden destek istiyorum.

Sabrınız için teşekkürler. Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Affedersiniz, Mahmut Bey, böyle ne kadar olay var, biliyor musunuz, yani sizin diyebilirdiğiniz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben bunu bir-iki gün öncesi -yani televizyon ismi zikredeceğim, inşallah reklam olmaz, basın mensubu arkadaşlar da kusura bakmasınlar- Profesör Doktor Bahadır Erdem -Vatandaşlık Hukukunda öğretim üyesi- onun katıldığı bir program vardı Habertürk’te, bilmiyorum izlediniz mi?

OYA ERONAT (Diyarbakır) - Ben izledim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet. O mağduriyetleri aşağı-yukarı -bir anne olarak sizler de, yani ne kadar içimize sindirebiliriz- çok fazla hadisenin olduğu söylendi. Yani şey olmazsa, yanılmazsam 600 aileden bahsedildi.

OYA ERONAT (Diyarbakır) - Rakam aklımda değil ama ...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani öyle bir ailelerin... Ama bu ne olur sizi, yani, beni de bağlayıcı olmasın, bir yanıtıcı bilgi de vermek istemem ama böyle bir mağduriyet epey var Değerli Hocam.

BAŞKAN – Tamam, Mahmut Bey, teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, bu raporlar tabii bize geliyor. Yani, biliyorsunuz her ilde cezaevi izleme kurulları var. Bu kurullarımızın etkin çalışması için gayret sarf ediyoruz. Onların raporları bize geliyor, biz bunları değerlendiriyoruz, Bakanlığa yazıyoruz. Bazen bize daha basit olaylar geldiğinden şikâyet olarak, okullara havale ediyoruz “Bunu inceleyin, bize gönderin.” diye. Ama, Mahmut Bey’in de dediği gibi, yine Sayın Başkanın da dediği gibi bu izleme kurullarının yazmış olduğu raporlar çok soyut, detaya inmiyor, ayrıntıya inmiyor, tanık ifadelerine başvurmuyor, oradaki mağdurlarla konuşulmuyor vesaire. Biz bu konuda Bakanlığa değişik defalar yazı yazdık, dedik ki: “Bunlarla ilgili, bu raporlar eksik, gittiğimizde bizim raporlarımızla çelişiyor.” Yine “Bunlarla ilgili bir çalışma yapın, gerekirse bu izleme kurulu üyelerini eğitin nasıl rapor yazılacağı konusunda.” Tabii, Bakanlık ısrarla şunu söylüyor: Bu kurulların bağımsız olduğunu ve kendilerinin bunlara, raporlara müdahale edemeyeceğini ancak eğitim faaliyetleriyle belki katkı sunabileceklerini söylüyorlar. Bu aşamadan sonra bunları biraz demekte fayda var çünkü biz de muzdari biz o cezaevi izleme kurullarının raporlarından.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben resen suç duyurusunda bulunacağım Başkanım, bilginiz olsun ama, yani, siz yapmanız daha iyi olur.

BAŞKAN – Evet. Şöyle söyleyeyim: Aslında çalışmalar bizim işimizi yüzde 50-60 kolaylaştıracaklar. Yani bazen çok basit olaylar var, bizim oraya gitmemize ihtiyaç da yok. Hemen onlar gitseler -ellerinin altında zaten oradaki cezaevi- bize olayı anlatabilseler ona göre biz de pozisyon belirleyeceğiz. Fakat, çok basit olaylardan dolayı bazen biz de yasa istisması yapmak zorunda kalıyoruz, bazen oraya gitmek zorunda kalıyoruz. Bu kurullardan görevlerini hakkıyla yapmasını doğrusu biz bekliyoruz.

Evet, Sayın Kerim Yıldız...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinize saygılar sunuyorum. Doğrusu Başkanlığınızın, Ayşe Hanım’ın söylediklerine ekstra birkaç şey eklemek, tamamlamak istiyorum.

Özellikle görüşme süresiyle ilgili, bu konuda düzenleme var: En az yarım saat, en fazla bir saat görüşmenin haftada bir yapılması. Özellikle gelemeyen...

BAŞKAN - Ziyaretçi görüşlerini söylüyorsunuz, değil mi?

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Ziyaretçi görüşleri.

Ziyaretçiler her hafta gelemeyebilir. Bunu bir ödüllendirme olarak üç haftayı birleştirme durumu olabiliyor, böyle bir düzenleme var. Ancak, eğer o ilde oturuyorsa bu çok kolay yani üç haftada mutlaka gidiyordur veya her hafta da gidebilir. Bazen çok uzak mesafeler oluyor. Mesela, Ağrı’dan tutup ailenin İzmir’e, Ankara’ya, Adana’ya gitmesi çok zor ve zahmetli. Her hafta gitme imkânı yok. Bu ancak ayda bir, iki ayda bir oluyor. Bu ödüllendirme düzenlemesinin uzaktan gelen insanların bunun dışında tutulması. Eğer ayda bir gidebiliyorsa o sürelerin birleştirilmesi, böyle bir düzenleme imkânı olur mu veya Bakanlık böyle bir şey yapabilir mi? Bunun dikkate alınması gerektiği kanaatindeyim.

İkinci olarak, yine bu izleme kurullarıyla ilgili yeterince konuşuldu ancak şöyle bir şeyi yapabilir miyiz İnsan Hakları Komisyonu olarak: Adalet Bakanlığına değil de genel olarak bu valiliklerinin koordinasyonunda yürüten bir şey, valiliklere aksaklıklarla ilgili herhangi bir yazı yazıp göndersek faydalı ve etkili olabilir mi? Genelde rutin olmuş, iki ayda bir gitmesi, ziyaret etmesi lazım, masada oturup bir şeyler yazıp gönderiliyor. Yani, gidip şikâyetle bulunan insanlarla tek tek görüşme imkânları da var ama bu yapılmadı. Raporlar teorik olarak her ay veya üç ayda bir hazırlanıyor, buna rutin şekilde benzer şeyler yazılıp gönderiliyor. Bunları aktif hâle getirmek için acaba Bakanlık üzerinden değil de direkt valiliklere yazı yazarak bir sonuç alınabilir mi diye düşünüyorum, faydalı olur.

Bir de infaz hâkimliğiyle ilgili, infaz hâkimliğine bu mahkûm ve hükümlülerle ilgili disiplin cezalarına itiraz edildiğinde onlarla ilgili cevaplar oluyor, gerekçenin de olması gerekiyor. Bazı aksamalar oluyor, bu konuya da dikkat çekilmesi... Raporunda çekilmiş ama yine de bildirilirken bunun kapsamlı olması gerektiği kanaatindeyim.

Üçüncü olarak, bir de hastalarla ilgili, özellikle reçeteyle ilgili Ayşe Hanım bahsettiler, kronik hastalar var. Bunlar kanser hastası, kronik böbrek yetmezliği, kalp yetmezliği, astım gibi, diyabet gibi, şeker hastalığı, bunlar kronik hastalar. Hastaların, hasta mahkûm ve hükümlülerin bulunduğu ortamın hijyenik olması lazım. Diğer mahkûmlardan biraz daha iyi olması gerektiği kanaatindeyim. Ama bizim gördüğümüz, bu kronik hastaların olduğu yerlerin durumlarının iyi olmadığı, şartlarının da iyi olmadığı. Keşke hiç suç işlenmese, cezaevi de olmasa. Ama yeni yapılan cezaevleri de mecbur yapılıyor. Bu Tarsus'taki cezaevinin de daha sağlıklı, hatta Mahmut Bey'in söylediği gibi, insanca infaz ilkelerine uygun olması ve bu hasta mahkûm ve hükümlülerin de diğerlerinden daha sağlıklı ortamlarda yaşaması gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Sayın Murat Bozlak...

MURAT BOZLAK (Adana) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; alt komisyon üyesi olarak ben de bu ziyarette bulunan arkadaşlarla birlikte gitmiştim. Sayın Türkmenoğlu hepimizin ortak görüşü olarak sunumu yaptı. Ben önemseydiğim için bir iki noktanın altını çizmek istiyorum. Karataş Kadın Cezaevinde farelerin, yılanların koğuşlardan içeri girdiğini... Müthiş bir şikâyet vardı. Hepimizin köylerde evleri var yani çoğumuz köylerde oturan insanlarız, biliyoruz. Köydeki evler de tarlaların içerisinde veyahut da çıplak arazinin ortasındadır. Ciddi bir önlem alınmadığı için fareler çok rahatlıkla içeri girebiliyor veyahut da yılan kayıp gelebiliyor. O son derece şeydi, üzerinde durulması gereken ve tedbir alınması gereken bir nokta.

Bir diğer şey, özellikle siyasi tutuklular değil de adli tutuklular ilk geldikleri zaman -herkesin ortak görüşüydü, Başkanım, bana da söylediler orada birkaç arkadaş- çıplak arama yapılıyor, gelen tutuklu çırılçıplak soyuluyor "Otur, kalk" bir de "ihla" deniliyor. Yani insanlık dışı bir muameleye tabi tutulduklarını orada söylediler. Bu şeyler için yapılıyor. Siyasiler itiraz ettiği için onlara yönelik normal bir arama yapılıyor. Yani onlarda da iç çamaşırı kalacak şekilde bir arama yapılıyor. Cezaevi idaresine sorduğumuz zaman da, efendim, bunların polisten, örneğin esrar, eroin, şu, bu sakladıklarını, "Polisin de çıkaramadıklarını biz burada işte onları 'Yat, kalk.' diyerek ortaya çıkarıyoruz, o çıplak arama sonucu ortaya çıkarıyoruz." gibi bir gerekçe gösterdiler.

Artı, cezaevi çok kalabalıktı. Masalar yok, yemeklerini yatakların üstünde yiyorlar. Sabah, öğlen, akşam yemeklerini masanın üstünde yiyorlar. Bir de Karataş Cezaevi dışında, Adana'daki E tipi, F tipi cezaevlerinde gördüğümüz -1.800 kişi kalıyor- herkesin ortak şikâyeti sıcak su sorunuymdu ve herkeste de artık infial hâline gelmişti. Yani, orada bulunun yetkili arkadaşlara da söyledim. Burada isyan böyle çıkar yani toplu bir şey, toplu, cezaevi idaresine karşı, siyasi de, adlisi de 1.800 kişinin birden ayaklanmasına yol açabilecek nitelikte bir şey.

Şimdi, biz yirmi dört gün önce bu ziyarette bulunduk. Dün ziyaret günümüz. Ben Adana milletvekili olduğum için de özellikle beni aradılar. "Keşke gelmeselerdi." diyorlar cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler. Özellikle idarenin kuşkusu, siyasi tutukluların orada yaşadıklarını sürekli, işte, dışarıya yansıtarak Meclise ilettikleri İnsan Hakları Komisyonunun onun üzerine gelip incelemede bulunduğunu... "Öyle mi yaparsınız, haydi, göreceksiniz gününüzü." dedikleri ve bizim tespit ettiğimiz ne kadar eski uygulama varsa onların hepsi aynen devam ediyor. Özellikle su olayı hiç çözülmemiş. Yirmi dört gün oldu, bugüne kadar, cezaevi idaresi "Biz hemen, kısa dönem içerisinde çözeceğiz." dediler, bir hafta, on gün. "Yaz günü bir şey yapmıyordu ama grip ve soğuk algınlığı yaygın bir hâle geldi, hepimiz hastalandık." diyorlar. Aramalar yine aynı şekilde devam ediyor. Yani özeti şu: "Keşke gelmeselerdi." Bu, son derece önemli. Demek ki bizim gidişimiz iyileştirme yerine, onlara daha zarar vermiş. Özellikle bu konunun yani cezaevi idaresinin tutumunun Adalet Bakanlığına bildirilmesinde fayda var. Ve Adalet Bakanlığının biraz acilen bu konu üzerinde durması gerektiğini söylüyorum.

Bir diğer şey önemli, raporda bu belirtilmemiş. Siyasi tutukluların belirttikleri şey vardı. Çoğu zaten geçmiş dönemde de cezaevinde yatmış insanlar var. "Bize 12 Eylül ve 28 Şubattan sonraki uygulamaların aynısı yapılıyor. Gittiğimiz, gördüğümüz idari sorumlular bizi ayakta tutuyorlar, askerî muamele yapmaya çalışıyorlar. Bu da yani bizi bir yerde teslim almaya.. 'İşte geldin, karşımda duracaksın, oturmayacaksın. Ben senin amirimim. Otur dersem oturursun, yat dersem yatarsın.' şeklindeki bir yaklaşım bizim için son derece onur kırıcı bir durum." diye bir şikâyet de bulunmuştu. Ben onu da belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, Murat Bey, biz teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, yani özellikle bu su sorunu olan cezaevlerindeki bu durumu ben kabullenemiyorum. Yani, burada yerelde vali var, belediye başkanı var, başsavcı var, cezaevi savcısı var, müdür var. Bak, 5 tane adam saydım. Bu 5 tane adam bir araya gelip de buradaki su sorununu çözemiyorlarsa o zaman biz buradan İnsan Hakları Komisyonu olarak kazma kürek gidelim, su bağlayalım oraya. Yani hakikaten ayıp, Türkiye'ye yakışmıyor, böyle bir iddia da yakışmıyor. Şimdi, mezraya su getirmişiz, yani 5 hanelik mezrada su var ama bin kişinin kaldığı bir cezaevinde su yok. Yani böyle bir iddiayı duymak dahi artık ben istemiyorum, böyle bir şey olamaz. Orada bir sürü adam var, işini yapmayan bir sürü insan var. Evet, Adalet Bakanlığı da belki denetim görevini aksatıyor olabilir ama böyle bir su sorunuyla bizim karşımıza hiç çıkmamaları gerekir. Yani bu çıplak arama meselesi kanunda var, esnetilebilir, şöyle yapılabilir, efendim, onlar konuşulabilir ama bu su sorununun artık konuşulacak bir yanı yok yani. Birkaç yerde duyduk bunu, söyledik de. İnşallah, bir an önce çözerler.

Evet, Sayın Levent Gök...

LEVENT GÖK (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu, cezaevlerindeki hükümlü ve tutukluları izleme komisyonlarının kuruluşuyla ilgili değerlendirmelerde bulunuldu. Şimdi, bildiğiniz gibi, bu kuruluşların, illerde ve ilçelerde kurulan bu komisyonların kuruluş yapısına bakmak lazım. Bir kere, başından beri, her zaman, bu Komisyona geldiğinden beri benim söylediğim konu şudur: Yani insan hakları ihlallerinin devletin bünyesi içerisinde, devlet eliyle oluşturulmuş kurullar tarafından izlenmesi işin tabiatına aykırıdır. Çünkü hak ihlallerini yapan devletin kendi eliyle oluşturduğu kurumlarla bunları takip etmesinin olanağı yoktur. Zaten bunlardan sonuç da alınamamıştır. Pek çok ilçede, ben buraya Komisyon üyesi olduktan sonra, ilçelerde kurulan insan hakları komisyonlarına ne kadar başvuru olduğuna dair küçük çaplı bir araştırma yaptım. Yani Türkiye'nin hemen hemen yüzde 60, yüzde 70 ilçesinde insan hakları kurullarına bir başvuru yoktur. Bunun nedenlerini araştırmaya kalktığımda, o ilçede yaşayanlar ya da ilde yaşayanlar yani kimi kimi şikâyet edeceklerini düşünmektedirler. Bu bir olgudur yani bunu siz de çok basitçe saptayabilirsiniz. Yani bir A ilçesinde yaşanan bir hak ihlalini bir vatandaşın o ilçenin insan hakları kuruluna şikâyet ettiği düşünülduğünde, tam tersine, hakkında sanki bir sorgulama yapılabilir endişesi taşımaktadır. Bu, neden böyledir? Bu, bizim sistemimiz içerisinde bunu bizim yapıyor görünmüş olmamızdan kaynaklanan bir tablodur. Benim burada "İktidarda AKP var da muhafazette CHP var." diye söylediğim bir konu değildir. İnsan Hakları Bakanlığı Tansu Çiller ile Sosyal Demokrat Halkçı Parti döneminde ilk defa bir devlet bakanlığı bünyesinde oluşturuldu, hatırlarsınız bunu, 1993'te. O zaman, devlet bakanlığının bir tanesinde İnsan Hakları Bakanlığı olarak kuruldu ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti, biz de o partinin bünyesindeydik o zaman Cumhuriyet Halk Partisi kapalı olduğu için. Ben bunu o tarihte yapılan bir il kongresinde aynen şu şekilde değerlendirdim: Yani, bir devletin içerisinde, hükümet içerisinde bir insan hakları bakanlığı kurulması yani insan haklarını incelemenin bir yöntemi değildir yani bu bakanlık fuzuli bir şekilde kuruluyor. Yani, şimdi devlet ki o zaman köy boşaltmalarının en yoğun olduğu bir dönemde... Yani, o zaman bakanlığın bir bakanı -ki bize ait bir bakanlıktı- ya da personelleri şunu mu diyecekler: "Türkiye'nin falanca ilçesinde köy boşaltılıyor." Yani, zaten o andaki uygulamalarda, o sıkıntılı hâllerde bunu söyleyemezler, işin mahiyeti böyle. Yani, bir reflektir bu, iktidarda olanların kendini koruma refleksinden kaynaklanan bir tutumdur. O zaman da itiraz etmişim "Bu bakanlığı biz almalıym." diye ama gelinen koalisyon pazarlıkları sonucunda SHP'nin üzerinde kaldı o bakanlık ve doğal olarak da işlevini göremedi çünkü göremezdi de yani işin mahiyeti gereği göremezdi de. Şimdi...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Allah o günleri bir daha göstermesin.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, bu, bugünler için de böyle İhsan Bey, bunu bir objektif bakış açısı olarak söylüyorum.

Şimdi ilçelerde ve illerde kurduğumuz bu cezaevleri inceleme komisyonlarına baktığımız zaman, nasıl belirleniyor üyeleri? Bir, doğrudan başvuranlar ve en büyük mülki amiri öneriyor. E, kim seçiyor bunu? Oradaki adalet komisyonu oy birliğiyle seçiyor yani adalet komisyonunun seçtiği üyelere bahsediyoruz. Aynı mantıktır yani bu, az önce eleştirdiğim mantığa yakın bir mantıktır. Şimdi, küçük ilçelerde düşünün, bu insanlar orada cezaevi müdürüyle öğretmenevinde belki bir yemek yiyorlar ya da bir pazarda karşılaşıyorlar ya da ilçenin jandarmasıyla eş arkadaş, bir yerde buluşuyorlar. Bu, doğal olarak oradaki olayları görmezden getirtiriyor ve çoğu da hiçbir incelemeye tabi tutulmaksızın belki o iki ayda yapılanlar var ise de telefonla, yerinde de değil -yerinde tespit etse zaten biz bunları biliriz- böyle bir mantıkla oluyor. Bu nedenle, ben başından beri devlet içerisinde oluşturulmuş bu tip kurumların bizim Türkiye'nin yurt dışındaki insan hakları kuruluşları ve Avrupa Birliği nezdinde görünüşte bir şeyler yapıyor olmak için kurdukları kuruluşlar olarak görüyorum. O görüşüme daha önceki bakanlık verilirken ki görüşlerimle de aynıdır. O zamanda öyle düşünüyordum, şimdi de öyle düşünüyorum. Yani, bu kurullardan bir şey beklemeyin.

Şimdi, bizim Komisyona gelince de, doğal olarak, iktidar partisinin çoğunluğu olduğu kurulda da yani bizlerin olumlu yönleri elbette sıralarken çok daha acımasız ve iktidarı değil de sorunları da sarsacak mahiyette olmamız gerekiyor. Cezaevleri Türkiye'nin çok ciddi bir gerçeği arkadaşlar. Bu, AKP iktidarının da bir sonucu değildir. Bu, gelen sistemin taa bugüne kadar dayattığı kafalardaki insan hakları kavramlarından tutun -yani kafalarda belirginleşen insan hakları kavramı- eğitim sorunu, gardiyanların eğitim sorunu, cezaevleri müdürlerinin eğitimleri, onların bakış açıları... Hangi olaylar insan hakları ihlalidir... Yani, çok komplike bir kavram. Bu konuda çok daha üzerinde çalışacağımız konular bunlar. Bu konularda acımasız olalım. İyi niyetli çalışmalar yapılabilir ama iyi niyetli çalışmaları... Bizler sarsmalıyız böyle, İnsan Hakları Komisyonu bir şey söylediği zaman... Örneğin, şu Adana ilindeki ceza infaz kurumu raporunu Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu sunduğu zaman Adana'da yer yerinden oynamalı. Adana Adalet Komisyonu, Adana Valiliği, Adana cezaevleri müdürleri bir sarsılmalı. Yani, bunu becerbiliyorsak ben İnsan Hakları Komisyonunun görevini yaptığını düşünürüm ama bunu yapamıyor da... Raporlarımız -elbette siz gerekli yerlere belki göndereceksiniz ama- sarsmalı orayı, sarsmalı ve silkelemeli. Herkes haddini bilmeli. Yani, İnsan Hakları Komisyonunun söylediği bir söz üzerine kardeşim, burada, Adana'da ya da başka illerde ne varsa herkes bir ayağını denk almalı diye düşünüyorum. Basit bir komisyon olmadığımızı düşünüyoruz. Hepimizin vicdanıyla, aklıyla... Elbette yine, iktidar partisinin çoğunluk üyelerinin bir yaklaşımını ben az önce anlattığım gerekçelerle doğal karşılamakla beraber İnsan Hakları Komisyonu bir şey söylediği zaman her yer sarsılmalı. Bu raporumuzla biz sarsabiliyor muyuz cezaevlerini? Önemli olan o, ben ona bakarım. Yani, yoksa bu rapor, bizim raporlarımız, dosyalarımız içerisinde kalacak mıdır, ne olacaktır, bir etkisi olacak mıdır? Burada kimi önemli tespitler yapıldığı gibi ben de partimin Adana denetmeni olmam nedeniyle sık sık Adana'ya gittiğim için bana da yansıyan, sık sık cezaevlerinden gelen mektuplar ve bu geziye katılan arkadaşımızın -şu an Malatya günleri nedeniyle bir toplantıda, burada bulunamadı- onun anlattıkları ve bizim yaptığımız değerlendirmeler sonucunda bu raporda pek çok eksiklikler tespit ettik. İsterseniz birazcık da kısaca onları anlatmak isterim. Bir kere F tipiyle başlayalım; Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu. F tipi var, Adana E tipi var ve Karataş Kadın Cezaevi var. F tipi cezaeviyle ilgili olarak...

BAŞKAN – Özetleyeceksiniz değil mi?

LEVENT GÖK (Ankara) –Tabii, tabii. Yani, üç-dört dakikayı geçmeyecek.

BAŞKAN – Tamam.

LEVENT GÖK (Ankara) – Zaten ayrıntılı olarak muhalfet şerhimizi de takdim edeceğiz sizlere, onu da vereceğiz.

BAŞKAN – Olur o zaman.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, hiç olmazsa arkadaşlarımızın da kafalarında bazı konular yer alsın diye.

Şimdi, bir kere, raporda akşam yemeklerinin sürekli tekrarlayan menülerden oluşması bir ortak yakınma olarak tespit edilmiş ancak yemeklerin yenilemeyecek kadar kötü olduğu mahkûmlar tarafından bizzat belirtilmiş. Yani, ciddi bir beslenme problemi var. Tekrarlanan menülerin ötesinde, yenilemeyecek kadar kötü yemeklerle ciddi bir beslenme sorunu olduğu ortaya çıkıyor.

Yine, F tipi kapalı cezaeviyle ilgili fiziki şartlarının olumlu olduğu yazılmışken rapora, ortada güneşe bırakılmış su bidonlarının varlığı, yıkanamadığı için...

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – O sorunu zaten söyledik ama.

LEVENT GÖK (Ankara) – Biliyorum, biliyorum ama bunları yazmamışız yani. Yıkanamadı için kirli yastıklar sebebiyle kafalarında yarıklar ve birtakım egzamalar oluştuğunu söyleyen mahkûmların beyanları ortadayken yani...

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – O da rapor da var.

LEVENT GÖK (Ankara) –...Adana F Tipi Cezaevinin fiziki şartlarının olumlu olduğunu söylemek bu noktada pek uygun bir yaklaşım değil. Ve sadece su sorunu yoktur. F tipi cezaevinde pekçok sorun ve hak ihlali rapora yansımamıştır. Örneğin, televizyon kanallarının yayınıyla ilgili de "Televizyon kanallarında çeşitlendirmeye gidilmesi gerekmektedir." şeklinde bir ibare raporda vardır ama muhalif yayın yapan hiçbir yayın kanalına orada izin verilmiyor; İMC, Ulusal, Halk Tv, Cem Tv, Yol Tv gibi -mahkûmlar belirttikleri için söylüyorum- bu kanalların hiç biri orada izleniyor.

Yine, keyfi disiplin uygulamalarından dolayı birçok hak ihlaline uğrayan ve ayrımcılığa uğradığını beyan eden mahpus bulunmaktadır F tipi cezaevinde. Aileleriyle gerçekleştirilen görüşlerde çok ciddi sorunlar yaşandığı belirtilmiş ve yılda çok sınırlı bir şekilde çocuğunu görebilen mahkûmların sorunlarına çözüm önerisi getirilmemiştir. Yani, bunun üzerin gitmek gerekiyor, çocukların ebeveynle ilişkisine. Biz, biliyorsunuz geçtiğimiz haftalar içerisinde yurt dışında ailelerinden velayetleri alınmış çocukların sorunlarını

tartışık.Ailelerle sık sık görüştürülmemesinin yarattığı sorunları tartışırken buradaki, kendi ülkemizde de mahkûmların kendi çocuklarıyla görüşmesinin çok daha sıklıkla ve onlara özel bir ayrıcalık tanınarak yapılması görüşündeyiz.

Elbette bu kişi başına 10 kitap sınırlaması konusu benim de Adalet Bakanlığıyla birtakım yazışmalarına neden oldu ve hatta Tekirdağ Cezaevindeki bir mahkûmun bana gönderdiği bir mektup bana gönderilmeyince onun itirazı üzerine bir değerlendirilmeye alındı. Cezaevleri idaresinin verdikleri kararlar şöyle: Yani, 10 kitaptan fazla olursa ne olur...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bu süre,10 kitap süresini... Pardon! Merak ettiğim için soruyorum: Yani, belli bir süresi var mı yani bu kadar sürede mi 10 kitap okuyacak? Veya bu nasıl oluyor?

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Odalarda yer sorunu nedeniyle kitapların fazla barındırılmadığı söyleniyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – E, tamam, 10 kitabı bitirince tekrar bir on kitap daha alamıyor mu?

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Alabiliyor.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Alabiliyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, bakın, bana gelen gerekçe aynen... Burada var mı bilmiyorum, yanımda getirmedim ama...

BAŞKAN – Aynı anda on kitap olarak mı?

LEVENT GÖK (Ankara) – Aynı anda. Bana söylenen şudur, verilen cevapta: “Kitapların fazla olması yer işgaline neden olduğu gibi güvenlik açısından da bir tehdittir.” Bakın, şimdi, burada bir eleştiri olsun diye söylemiyorum bunu. Cezaevi idaresinin bakış açısına bakın yani kitabı bir tehdit olarak gören bir cezaevi idaresinin başkaca basit konularda yani neler düşünebildiğini anlatmak açısından söylüyorum. Bu, Türkiye'nin sorunudur Sayın Başkanım yani bu oradaki -belki de spesifiktir- cezaevi idaresinin bir bakış açısı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Güvenlik derken neyi gerekçe gösteriyorlar?

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, bana verilen cevapta herhangi bir şey yok. Onu ben size ayrıca da veririm. “Güvenlik sorunu nedeniyle...” Ya, Allah aşkına böyle bir gerekçesi olabilir mi ya? Bunu kabul edebilir miyiz?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Belki de yangını kastediyor.

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Burada kitabın içeriğine dair bir şey yok yani onu söyleyelim.

BAŞKAN – Levent Bey, toparlayalım, arkadaşların da şeyleri var bayağı.

LEVENT GÖK (Ankara) – E tipine geleyim hemen iki satır.

BAŞKAN – Evet, hızlıca gelelim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Burada da sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntılar olduğu ifade edilmiştir. Örneğin, bir gece kalp krizi geçiren birisinin doktor olmadığı için kurtarılmasının mümkün olmadığı yönünde iddialar vardır. Sağlık sorunlarına ilişkin tespitlerimizin de bu raporda olması gerekirdi. Atlıyorum raporumuzu muhalefet şerhimizi vereceğimiz için.

Yine, Karataş'ta değindiniz, bu özellikle fare ve böcekler konusu çok sıkıntılı çünkü buradaki yer sanırım bir tarlanın, arazinin ortasına yapılmış, bunu engelleyemiyorlar. Bu konuda daha etkili önerilerimiz de olabilir mi artık onu da tartışmamız gerekebilir.

Yine, kelepçeli muayene edilen bir mahkûmun beyanı ortadayken değerlendirme ve sonuç bölümünde kelepçeli muayeneye ilişkin herhangi bir tespit yer almamasını da biz muhalefet şerhimizde belirteceğiz.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, yine, Karataş Kadın Cezaevindeki tutuklu kadınlardan sınavlara katılabilmek için bin lira gibi bir ücret talep ediliyormuş. “Olağan dışı sakal” adı altında erkek mahpuslar her gün sakal tıraşına sevk ediliyorlar. Gezi eylemlerinden dolayı tutuklu olan kişilere ise diğer mahpuslardan ayrı bir tecrit uygulandığı saptanmış.

Yine, çıplak arama tespit edilmişken bunun rutin bir uygulama olmadığı tespit edilmiştir. 1 tane dahi olsa, 2 tane dahi olsa bir çıplak uygulama orada ciddi bir sorundur. Adana E tipinde tam anlamıyla askerî disiplin söz konusudur.

Son cümlelerimi söylüyorum. Bir de infaz koruma memurlarının sorunlarının da tespiti noktasında bizlerin görüş bildirmesi gerekir diye düşünüyoruz. Zira, infaz koruma memurlarının özellikle özlük hakları ve çalışma koşulları bağlamında -onların da menfaatine, birazcık da o taraftan bakalım- ciddi iyileştirmeler yapılması gerektiği iletilmiştir. Dolayısıyla, bu görüşlerimizi sizlerle paylaşıyoruz. Bunların da raporumuzda paylaşılması açısından muhalefet şerhimizi sunacağız ama benim özellikle istediğim bu raporla birlikte cezaevlerinin de birazcık sarsılması ve raporumuzun etkisinin, ağırlığının hissettirilmesi.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın İhsan Şener...

İHSAN ŞENER (Ordu) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben Komisyon Başkanımıza ve üyelerine de teşekkür ediyorum, katkıda bulunan arkadaşlara da teşekkür ediyorum.

Gerçekten önemli, Bugün muhalefet partilerimizin yaptığı eleştirilerin de dikkate alınması lazım geldiğini düşünüyorum. Ancak, burada bir şeyi gözden kaçırmamak lazım. Şu saydığımız bütün unsurlar aşağı yukarı idari olarak çözülecek unsurlar yani dile getirilen unsurlar, mevzuattan kaynaklanan unsurlar değil. Cezaevi idaresinin ya da idareden sorumlu insanların inisiyatifleriyle çözülecek olan sorunlar yani yapısal sorunlar değil. Peki, bu niye çözülüyor o zaman? Çözülmemesinin temelinde yatan sebep şudur: Siyaset bir şekilde üç yılda, beş yılda da olsa hesap verebilir bir kurum yani bizler, idare edenler, karar alanlar, ülkeyi yönetenler birkaç yıl sonra seçime gidiyoruz ve hesap veriyoruz, diyoruz ki: “Bizim beş yılımızı değerlendirin, durumumuz neyse ya devam deyin ya da demeyin.”

Şimdi, bundan önce, kamu reformuyla ilgili bir teşebbüse kalktığında AK PARTİ, muhalefet partileri hep bir ağızdan “Olmaz.” diye ayak diretiyorlar. Hâlbuki hesap vereceğine inanan bir bürokrat bu yanlışlarda direnebilir mi? Hesap vereceğine inanan bir bürokrasi bu yanlışlarda direnme lüksünü kendinde görebilir mi? Göremez. Bir savunma refleksiyle hesap vereceğine inandığı için on yıl matbu aynı raporu gönderebiliyor çünkü hesap soran yok, hesap soramıyorsunuz. 657 gibi üzerinde bir damga var, yanlış da yapsa eksik de yapsa başarısız da olsa devam edecek. Siz hasbelkader “Bu başarısız” dediğinizde, bir başka savunma mekanizması devreye giriyor, “Hayır, bu yerinde duracak.” diyor. Dolayısıyla, ben buradan yola çıkarak, Türkiye’de gerçekten bir kamu reformunun yapılması gerektiğini değerlendiriyorum. Hesap vereceğini bilen bir bürokrasinin olması gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde, biz bunları değerlendirir gideriz.

Başka bir sevindirici yanını da söyleyeyim: Cezaevleri Türkiye’de hakikaten yıllara sari bir siyasi sorun hâline geldi. İsyanlar çıktı, bastırmak için insanlar canlarını kaybettiler, açlık grevleri yapıldı. Bugün bunları tartışmıyorsak cezaevlerinin yaşanabilir hâle getirilmesi için bir çabanın ortada olduğundan kaynaklıdır, hem barınma açısından, bina açısından hem de daha insanca yaşamak açısından. Şimdi hangi televizyon kanallarının izlendiğini tartışıyoruz, kitap sayısının 10’ dan daha fazla olması gerektiğini tartışıyoruz. Bunlar da tartışılması gereken şeyler ama daha ağır şeyleri tartışmıyorsak Türkiye’de bu hususta yapılan ıslah ve iyileştirmelerin olduğunu da kabul etmemiz lazım, yeterli görmememiz lazım. Ama yine altını çizerek söylüyorum, Türkiye’de başka kurumlarla ilgili de bu şeyleri biz görüyoruz, bakıyoruz, hesap vereceğine inanmayan, sorgusuz yaşamayı düşünen, bunu amaçlayan bürokrasiyle biz ancak bu kadar başarılı olabiliriz. Kamu reformunun gerçekleştirilmesi lazım. Yani, şimdi, bir cezaevi müdürü ya da bir komisyon başkanı “Aynı şeyleri söylesem de farklı şeyleri söylesem de bir şey değişmiyor.” algısıyla yaşıyorsa Levent Bey, kusura bakmayın, cezaevini sarsamazsınız.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yani, siz de az çok benim görüşümü teyit ediyorsunuz.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Hayır, ben ama başka bir şey söylüyorum. Direnmeyeceksiniz kamu reformu yapılırken, hesap verebilecek bürokrasiyle yöneteceğiz ülkeyi.

LEVENT GÖK (Ankara) – O ayrı iş.

İHSAN ŞENER (Ordu) – O ayrı değil, tam da bu iş işte.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama işte burada gene o mantığa oturacak iş.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Bu oturmaz o mantığa.

LEVENT GÖK (Ankara) – Kim verecek hesabı yani cezaevindeki hesabı? Adalet Bakanı verecek.

BAŞKAN – Toparlayalım İhsan Bey.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Ben teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Oya Eronat...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, cezaevleri komisyonu ile ilgili iki yıl içinde sürekli bir kadın komisyon üyesinin olması istenmişti. Şimdi, ben buna çok seviniyorum. Ayşe Hanım’ın başkan olması da beni çok mutlu etti.

Şimdi, benim en çok dikkatimi çeken çocuklar sorunu. Şimdi, buraya bakıyorum...

BAŞKAN – Mahmut Bey’in de hakkını da yemeyin, Mahmut Bey en çok savundu o konuyu.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Evet, Mahmut Bey’e de teşekkür ediyorum, hep dile getirdi, sağ olsun.

Şimdi, şöyle bir şey, uzmanların söylediğine göre bir çocuğun kişiliğinin oturduğu yaş 7 yaşa kadar olan süre. Şimdi, 0-6 yaş arası 13 çocuk bulunuyor. Eminim diğer cezaevlerinde de durum bu minvaldedir. Şimdi, bu çocuklar nasıl yaşıyor, anneleriyle hangi şartlarda yaşıyorlar? Bu çocukları annelerinden koparmak daha büyük bir zulümdür, bunu kabul ediyoruz ama bu anne nasıl bir anne? Bu anne mutsuz bir anne çünkü cezaevinde bir anne, mutlu olması mümkün değil. Çevresindeki kadınlar nasıl kadınlar? Onlar da mutsuz kadınlar ve bir rol model baba yok, bir rol model erkek yok. Bu çocuklar için cezaevleri içinde uzman anaokulu öğretmenlerinin eğitim verdiği kreşler açabilir miyiz? Yani, bunun böyle bir normal piyasadaki kreşler gibi çok büyük, devasa yerler olması gerekmiyor ama bir çocuğu mutlu edebilecek oyuncakların, eğitimin, etkinliklerin, resimlerin olabileceği, bunun için de bir konteyner bile yani....

BAŞKAN – Özür diliyorum Sayın Vekilim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Var mı bilemiyorum?

BAŞKAN – Benim gittiğim cezaevlerinde aşağı yukarı bunları hep gördüm ben yani bilemiyorum Adana’da...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Evet, burada var mıydı?

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Adana’da yoktu da ama başka yerlerde vardı.

BAŞKAN – Başka yerlerde hepsinde vardı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İzmir’de vardı ama fazla kullanılmıyordu.

BAŞKAN – İzmir’de vardı, Sincan’da vardı, hepsinde var. Yani, burada yoksa eksiklik, onu yazalım rapora.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Evet, bu benim için çok önemli. Şimdi, ben cezaevlerine hiç gitmediğim için bilemiyorum tabii, eksiklik varsa... Bu çocuklar çünkü geleceğimiz yani en önemli noktanın çocuklar olduğunu...

BAŞKAN – Çocuk oyun odaları, çocuk kreşleri var yani.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Öğretmenler var mı Hocam?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Tabii, tabii, halk eğitim müdürlüğü görevlendiriyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Var, güzel.

Tamam, teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Abdurrahim Akdağ.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar hepinize saygılar sunuyorum.

Adana E ve F tipi ve kadın cezaevlerini denetlerken belirtildiği gibi en büyük sorun su sorunu. Bunu cezaevindeki yetkililer, başsavcı bey dâhil hepsi kabul ediyordu; altı ay kadar bir süre devam etmiş olmasının kabul edilebilir bir tarafı yok. Doğal gaz dönüşümüyle alakalı olduğunu söylediler. İsrarla, bu konunun bir an önce sonlandırılması gerektiğini hepimiz orada belirttik. Tekrar olmaması bakımından birkaç hususu belirteceğim ve biteceğim.

Fareyle ilgili, kadın cezaevindeki yakınmalar gerçekten çok ürkütücü. Bir an önce orada Tarım İl Müdürlüğüyle diyaloga girip... Günümüzde modern ilaçlama teknikleri var, bunun önlenemiyor söylemi hiç gerçekçi değil, bunun mutlaka önlenmesi lazım. Orada insanların farelerle bir arada anılması gerçekten kabul edilebilir bir durum değil.

Ziyaretçilerle ilgili arkadaşlar da değiştiler, uzak yerlerden gelenlerin durumuyla ilgili mutlaka bir düzenleme yapılması, yasal ya da idari yönüyle çözüme kavuşturulması lazım. Uzak yerden gelip sadece bir on dakika, yarım saat görüşebiliyor söylemi gerçekten insanlara zor geliyor.

Çıplak aramayla ilgili rutin bir uygulamanın olmadığına söylenmesi gerçekten sevindirici. Ancak hasta kıyafeti diye tabir edilen bir kıyafetle bu işin insanca bir ortamda çözüme kavuşturulması gerekiyor. Neredeyse iki buçuk yıldır bu konuda her defasında gündeme gelen bir husus. İnsan onurunun burada da muhafaza edilip güvenliği o kapsamda sağlamanın gerekli olduğunu düşünüyorum.

Sayı belki tam 23 olmayabilir ama 23 tane cezaevi denetimi gerçekleştirdik, ben hep Komisyonda buldum. Levent Bey’in bu konudaki değerlendirmelerine katılmıyorum, gerçekten hem iktidar hem muhalefetteki arkadaşlar büyük bir özveriyle çalışıyorlar. Hem sayının bu anlamda bize çok realist bir rakam olduğunu görüyorum ve cezaevi seçilirken, denetlenecek cezaevleri belirlenirken Başkanımızın daha çok muhalefetteki arkadaşların önerilerini dikkate aldığını hepimiz biliyoruz. Sanıyorum gelen şikâyetleri yerinde görmek, değerlendirmek ve bunları çözüm noktasında bir standarda taşmadan kaynaklanıyor. Bu da doğru bir şey, olabildiği kadar raporların objektif olmasına arkadaşların hepsi duyarlı, muhalefetteki arkadaşlar da duyarlı, iktidardaki arkadaşlar da duyarlı. Çoğunluğun iktidarda olması bu işin yasal boyutuyla, mevzuatıyla alakalı bir şey ama hiçbir arkadaşımız “Burada şunu gördük, bunu

rapora dercetmeyelim.” diye bugüne kadar bir talepte bulunmadı. Oluşan eksiklikleri gerek insan hakkı bağlamında gerekse fiziki koşullardan kaynaklanan problemleri mutlaka dercetmek ve gerekirse orada birebir başsavcı dâhil, cezaevi müdürleri, psikologları, infaz kurum memurlarını son ayrılırken ciddi bir mesaj verip gelme noktasında bir stratejimiz var.

Berber denetliyoruz, hak ihlalleri veya eksiklikleri giderme noktasında hepimizin ortak bir kararı var, hepimizin bakışı insan odaklı ortak bir bakıştır, doğru olan da budur. Denetim yapılacak koşulları seçerken herhangi bir ayırım yapmadan, bütün siyasi eğilimlerdeki tutuklu ve hükümlülerin odalarına mutlaka girmeyi talep ediyoruz, adli mahkûmlar da dâhil ve rastgele oda seçiyoruz. En son Adana’da iken tam bir kapıyı açacakları anda “Bu koşul değil, şurayı açın.” diye işaret ettik ve o şekilde girdik. Hatta 2 tane tutuklu hükümlüyü de müdürün odasına çağırarak ortak görüş belirtme anlamında bir temsilci noktasında yine beraber arkadaşlarla dinleme ortamını oluşturduk. Bu da Komisyonumuzun objektif, özverili çalışmasının göstergelerinden biri.

Televizyon konusunda da özellikle CHP Grubundan arkadaşımızın tutuklulara ısrarla sorusu üzerine gündeme geldi.

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Kanal ismi vererek sordu.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – “Bu, şu, şu kanallar var mı?” diye. Tabii ki insanlar orada istedikleri kanalı seyredebilmeli. Bize şunu söylediler: “22 kanallık bir sistemimiz var, şu anda aktif olan 20 tanedir. Kanal belirlemede cezaevi içerisindeki bir komisyon marifetiyle belirliyoruz. Teknik ekibi çağırıp bu şekilde yayın sağlıyoruz.” diye söylediler. Buna diğer kanallar da dâhil edilemez mi? Bence ciddi bir talep varsa dâhil edilebilir.

Matbu basın açısından, medya açısından söylüyorum, ısrarla baktığım bir konu, masalardaki gazetelere rastgele bakıyorum ve şunu gözledim: Neredeyse istisnasız bütün cezaevlerinde Özgür Gündem, Azadiya Welat, sol matbuatın tamamı günlük olarak masalarda olduğunu gördük. O insanların kendi talebi ve kendi hakları. Bunu da doğru bulduğumu belirtmek istiyorum.

Dolayısıyla, bu raporumuzun objektif olduğunu, varsa arkadaşların tabii ki ilave katkılarının da tekrar değerlendirilebileceği, gerekiyorsa bu rapora dercedileceğini... İnsan Hakları Cezaevi Alt Komisyonundaki daha önce çalışan ve hâlen çalışan arkadaşların bu duyarlılığından dolayı kendilerine de teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Evet, Sayın Naci Bostancı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

Ben de rapor hazırlayan arkadaşlara çok teşekkür ediyorum, iyi bir rapor olmuş. Ama rapor objektif mi? Orada birtakım soru işaretlerinin olduğunu belirtiyim. Niçin o soru işaretleri var, onu da çözümün sonunda ifade edeceğim.

Arkadaşlar, öncelikle bence temel perspektif ne olmalı? Buna ilişkin bir muhakeme parça parça üzerine konuştuğumuz bu konular hakkında da akıl yürütme biçimimizi belirler. Ben tarihe baktığımda şunu görüyorum: 16’ncı yüzyıla kadar cezalandırma işlemi insanların bedenleri üzerinde eza ve cefa şeklinde yapılırdı, kolları bacakları kesilirdi, gözleri çıkarılırdı, etlerinden parça kopartılırdı, böyle bir cezalandırma ile toplumsal kuralların dışına çıkan insanlar terbiye edilirdi. 16’ncı yüzyıldan sonra insanlık hapisaneyi icat etti, ondan sonra da insanları özgürlüklerinden mahrum bırakmak ve hapisanede muhafaza ederek topluma katılmalarını engellemek şeklinde bir paradigma egemen oldu. Aşağı yukarı beş yüz yıldır biz bu paradigmanın içindeyiz ve ne yazık ki insanoğlu bugün geldiği aşamada insan haklarına ilişkin birçok konuşma, değerlendirme yapılmakla, örgütlü faaliyetler sürdürmekle birlikte bu cezalandırma işleminin hapisane dışında -daha insani diyoruz ya- başka bir yolu ve yöntemi olabilir mi, yeni bir paradigma inşa edebilmiş değil. Acaba şehirler mi kurmak lazım, insanlara alternatif şehirler, acaba adalarda mı muhafaza etmek lazım, bir dönem öyle uygulamalar da oldu.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Denendi o, Fransa’da.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Evet, oldu.

Şunu demek istiyorum: Eğer hâlen biz hapisane üzerinden, kişileri özgürlüklerinden mahrum bırakarak hapisanelerde terbiye etme yöntemleriyle bu meseleye bakarsak, bu şekilde sürdürürsek -bu problemlere ilişkin de konuşacağız elbette, bunlar olacak- ama sanıyorum alternatif bir yol ve yöntem üzerine de sadece bizim Komisyonumuz değil, tabii bütün insanlığın biraz kafa yormasında fayda var. Acaba toplum dışı kurallara, uygulamalara ilişkin insanoğlu ne tür bir yeni cezalandırma yaklaşımı ortaya çıkarabilir ve bunu daha insani bir temelde nasıl organize edebilir?

Hâlihazırda elimizde hapisaneler var. Hapisaneler kötüdür, dünyanın her yerinde kötüdür. Ben iyi bir hapisane bilmiyorum çünkü her şeyden önce hapisanenin kendisi kişiyi toplumdan tecrit eder, haklarından mahrum eder, hapisaneye giren insan orada gün saymaya başlar.

Hapishanelerdeki amacın insanları topluma geri kazandırmak, rehabilite etmek olduğu ifade ediliyor. Bana bu biraz meşrulaştırıcı bir yaklaşım gibi geliyor. Daha çok kişiyi terbiye etme, bu kural dışı davranışlar göstererek tabiri caizse sapkınlık içinde bulunan kişiyi otoritenin, disiplinin marifetiyle yeniden hayata döndüğünde o disiplin üzerine, o korku ve endişe üzerine hayatını sürdürebileceği bir temel nosyon kazandırma gibi bir işlevi yerine getiriyor. Bunu, Ahmet gelmiş, Mehmet gelmiş, o iktidar olmuş, bu iktidar olmuş, bunlardan bağımsız bir temel paradigmaya ilişkin olarak ifade ediyorum.

Şimdi, burada çok çeşitli şikâyetler dile getirildi, muhalefet şerhinde de ifade edildi, bazılarını hakikaten anlamak mümkün değil, incelenen hapishanelere ilişkin olarak söylüyorum. Mesela su kesintisi... Acaba, şehirde mi bir genel su kesintisi var, yoksa hapishaneye mi su verilmiyor?

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Hocam, şunu ayırt edelim: Su kesintisi değil de sıcak su kesintisi var, sıcak su sorunu var.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sıcak su problemi var.

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – O yani.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Yani, niye halledilemiyor böyle bir şey?

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Doğal gaz, bu yer altı...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Nedenlerini de sorgulamak mühim.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sorguladık, şirket çalışıyor, işte onun...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Yani, geçici bir durum.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Bir entegre sistem var falan...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Geçici bir durum. Bak, bunu şimdi öğreniyoruz yani.

MURAT BOZLAK (Adana) – Dokuz aydır devam ediyor, cezalandırmadır yani.

BAŞKAN – Geçici durum kalıcılaşmış.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Yani, işte, bilelim, niye olmuş, nasıl olmuş, niye böyle sürdürülüyor.

Şu ilaç verme meselesini de zannediyorum mahkûmlar bütün ilaçları yutup intihara teşebbüs etmesinler diye yapıyorlar, tek tek verme işini. Acaba bunun verimliliği ne ölçüde? Kişiyi hakikaten koruyor mu, korumuyor mu? Buna ilişkin hapishanelere yönelik bir çalışma yapılıyor mu, sadece spesifik olarak ilaçlara ilişkin değil, şu çıplak arama meselesinde de ne tür bir verim elde ediliyor? Buna yönelik bir çalışma var mı, bilmiyorum.

Çıplak arama yapılmasının iki nedeni olabilir gibi geliyor. Birincisi, kişi bedeni içerisinde kimi suç aletlerini, telefon kartlarını içeriye taşımasını, görüşme yapmasını, uyuşturucu götürmesini. Ki, bu tür örnekler var mı? Oldu, bu tür örnekler yaşandı. Bunlara mâni olmak için.

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – İşkence izi var mı? Sonradan “Cezaevinde yapıldı.” denmesin diye.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bir, o yüzden yapılabilir yani bu gerekçeyle.

İkincisi, kişiyi daha girişte terbiye etmek, onurunu kırmak ve nereye geldiğini ona göstermek, haddini bildirmek için yapılabilir. Bu da mümkün, bu da bir uygulamadır. Şimdi, hangi niyetle yapılıyor, ne tür bir verim elde ediliyor, hakikaten, bin arama yapıldığında kaç kişide ne çıkıyor, acaba, o bulunan unsurları daha başka yöntemlerle elde etmek mümkün mü, değil mi, buna yönelik bir çalışma var mı, bunu da bilmiyorum. Rutin bir uygulama var, o sürdürülüyor, insanlar da itiraz ediyor ama yapılan çalışmanın...

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Rutin değil.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, “rutin” dediğim genel manada.

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Tamam, anladım.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Yapılan çalışmanın verimliliğine ilişkin başka çalışmalar yok. Bence bunlar önemli eksiklikler.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – “Rutin değil.” derken bazı mahkûmları arıyorlar, bazılarını aramıyorlar mı, öyle mi?

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Birkaç kişiden bu noktada şikâyet duyduk, bazıları da “Ne çıplak araması? Öyle bir şey yok.” dedi.

BAŞKAN – Şimdi, kanun açık aslında arkadaşlar.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Hani, ameliyathane gömleği olur ya, bundan sonra öyle bir şey... Herkes şeyini çıkarıp ameliyat gömleği gibi bir şey giyer, o şekilde x-ray cihazından geçer.

BAŞKAN – Bu, öneri mi diyorsunuz?

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Yok, varmış, öyle bir çalışma var.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Bunun üzerinde çalışmalar var.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu, iyi bir şey.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Aslında, bu, sistemleştirilip bütün cezaevlerinde uygulanabilir.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bu, illerdeki insan hakları komisyonlarının rutin vermiş oldukları raporlar ayıptır, gidip inceleme yapmaları ve o çerçevede raporlarını vermeleri lazım. Bu konuda standartlar tespit edilebilir yani mahkûmlarla görüşme, gardiyanlarla görüşme, idareyle görüşme, bir format çıkarsa en azından insanları zorlamış oluruz.

Bir başka husus, bu insan hakları meselesinin devletin dışında, iktidar aklının ve uygulamasının dışında kurumlaşması gerektiği ve iktidarın yapıp ettiği işlere karşı insan haklarını korumak adına organizasyonun mümkün mertebe devletten mesafeli bir organizasyon olması gerektiği yaklaşımı doğrudur. Ancak, problem şu: Bu aynı zamanda bir gelişmişlik meselesidir yani bir toplum çok şehirdir, çok gelişmiştir, referansları oturmuştur, insan hakları meselesi hakikaten insan hakları meselesi olarak telaffuz edilir ve bu konuda ideolojik fay hatları çalışmaz, insan hakları meselesi ideolojik yahut da politik mücadelenin stratejik bir unsuru olarak, meşrulaştırıcı bir unsuru olarak kullanılmaz; burada böyle bir uygulamanın doğru, haklı ve yerinde olduğunu kabul ederim. Fakat ne yazık ki Türkiye’deki pratiğe baktığımızda, insan haklarına ilişkin tartışmaların devletin dışında sürdürüldüğü alanda genellikle egemen bir biçimde politik asabiyelerin ideolojik meşrulaştırıcı, ideolojik mücadelenin, politik mücadelenin bir parçası olarak kullandıkları bir resim karşımıza çıkıyor. İnsan hakları meselesi devlete emanet edilemeyeceği gibi, herhangi bir politik asabiyenin bunu kullanarak siyasal mücadelenin bir parçası hâline dönüştürmesine de emanet edilemez. O bakımdan, mevcut hâlde devletin uygulamasına ilişkin eksiklikler var olmakla birlikte, politik asabiyeler de bu çalışmalarını sürdürmekle birlikte -sürdürüyorlar da- burada devletin hâlihazırda yerini terk edebileceği bir Türkiye resmi, bir Türkiye gelişmişliği ben görmüyorum. Gören varsa tabiatıyla, gerekçeleriyle birlikte bunu ifade eder.

Bir diğer husus, “Bu raporun objektifliğine ilişkin eksiklik” derken kastım hapishanenin bir gerçeği de gardiyanlardır. Gardiyanlarla konuşulmamış, birtakım uygulamaların pratikteki anlamı üzerine onlar sorgulanmamış. Niçin böyle yapıyorlar? Niçin bu uygulamaları pratiğe taşıyorlar? Onların yaklaşımları nedir? Ne tür olaylarla karşılaşılıyorlar? Bence “hapishane gerçeği” diye bir şey öğreneceksek orada mahkûmlarla konuşacağız, herkesle, resmî görüşlerinin dışında olabildiğince aleni, açık o konuşmaları yapacağız. Aynı açıklıkta gardiyanlarla konuşmak lazım, konuşabilirlerse konuşmak lazım çünkü gardiyanlar da bu tahterevallinin diğer tarafı. Biz burada gardiyanların perspektiflerini bilmiyoruz.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Biliyoruz Hocam.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bilmiyoruz.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Konuştuk, rapor aldık onlardan, taleplerini aldık.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hayır, özlük haklarını demiyorum.

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Uygulamalarla ilgili de konuştuk.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Onunla da ilgili aldık.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Şimdi, sosyal psikolojide bir deney vardır arkadaşlar. Deney şudur, bakın, çok kabaca bahsedeceğim, çok özet, izin verirseniz.

Bir fabrikada bir işçi denek olarak seçilir, kendisinin haberi yoktur. Fabrikalarda malum, ustabaşlarıyla işçiler arasında sürekli bir rekabet ve çatışma vardır. İşçiler az çalışmak, ustabaşları da onları fazla çalıştırmak isterler. Bu ateşli işçi, denek olarak seçilen kişi sürekli ustabaşlarının aleyhine konuşur “Bize eziyet ediyorlar, bize soluk aldırıyorlar, tuvalete bile gittiğimizde başımızda sopayla nöbet tutuyorlar.” vesaire. Böyle ateşli bir şekilde konuşan işçiyi deney çerçevesinde ustabaşı yaparlar. Ustabaşı olan işçi bir süre kararsız, tedirgin kaldıktan sonra bu defa yeni rolünü benimsemeye “Bu işçiler de çok oluyor canım, bir yere gidiyorlar, gelmiyorlar, öğle yemeklerinde azıtıyorlar, disipline uymuyorlar, verimliliği düşürüyorlar.” yine ateşli bir ustabaşına, onların temsilcisine dönüşür.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Aynen öyle Hocam. Mesela, bir gardiyan vardı, onunla da konuştuk. Gardiyana dedik ki: İki tarafı da bize anlat.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Aynı deney çerçevesinde kişiyi tekrar işçi yaptıklarında yeniden eski rolüne döndüğünü görürüz. Şunu demek istiyorum: Bu işin iki tarafına ilişkin bir okuma hapishanelerde, en azından mevcut şartlarda daha insani, aynı zamanda güvenliği de sağlayacak standartlar nasıl teşekkül eder, bunları anlamamıza yardımcı olur; bir. Bir de uygulamaların verimine ilişkin çalışmalar yapmak lazım yani, şu, işte çıplak aramayı, kitap meselesiydi. Eğer bin kişinin içinde 1 kişiye ait bir suç unsuru yakalanıyorsa insanların onuruyla uğraşmanın manası yok. Verim mühimdir, o yüzden bu çalışmanın işin o tarafına ilişkin eksiklikleri olduğu kanaatindeyim. Ben de okudum raporu.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi Sinan Bey'e söz vereceğim. Ama bu uygulamayla alakalı Avrupa'daki cezaevlerinde gördük, aramalarda çıkan aletleri sergileyecek bir mekân oluşturmuşlar yani akla hayale gelmeyecek aletler, dış fırçasından mı yapmışlar, böyle her şeyden bir alet oluşturmuşlar. Onları orada tutanakla tespit edip koymuşlar. Gerçi bizim kanunumuzda müsadere diye bir yöntem var ama iş bittikten sonra acaba iade edilemez mi oralarda sergilenmesi açısından? Gerçi çok öğretici olmuş o yani "Bakın, siz bunları yapabilirsiniz böyle." falan diye. Bizlere de gösterdiler.

Evet, Sayın Sinan Aygün...

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Biz daha önce -cezaevi komisyonu üyeliğini geçici bir süre yapmıştım- Kandıra Cezaevine gitmiştik. Odadaki, buradaki arkadaşların bir kısmıyla da beraberdik, orada birçok rapor tuttuk ama geldiğimiz süreçte, aradan altı ay geçti, onlarla ilgili hiçbir yol alınmadı.

Bir tek maddeyi söyleyeceğim size, daktilo istiyor bu insanlar. Hatta, bulmuşlar kendileri, plastik daktilo istiyorlar. Peki, daktilo verilmemesinin gerekçesi ne diye sorduğumuzda cezaevi yetkililerine, o daktiloya bastığın zaman bir tuş kalkıyor ya böyle, yani çıkan tuş var, ondan bıçak yapıyorlarmış. Ondan 29 tane var ama cezaevinde çatal serbest, cezaevinde kaşık serbest, cezaevinde bıçak da serbest, ufak bıçaklar. Çatalı düşündüğünüz zaman, çatalın büyüklüğü en azından bu kadar, daktilonun şeyi bu kadar, çataldan, kaşıktan çok çok daha rahat bıçak yapılabilirdiğini söyledik ve raporumuzda yazmıştık, zaturalilerine vermiştik. Ama geçtiğimiz günlerde gazetede bir haber okudum, yine cezaevlerinde daktilo yasak. Bunun için de oradaki arkadaşlarımız plastik bir daktilo geliştirilebileceğini, bunların aksaminin sert plastikten olacağını söylemişlerdi, böyle bir daktilonun olduğunu söylemişlerdi. Bugün yine gündeme geldi mi bilmiyorum -ben biraz geç kaldım, bir konuğum vardı Ankara dışından, onun için- cezaevleri yeni komisyonunda da aynı sorunların önüne geldiğini biliyorum. Cezaevinde yatan bir kişi olarak da, F tipinde yatan bir kişi olarak da cezaevlerinin sorunu... Bu masadaki arkadaşlardan daha önce cezaevinde yatmışlar olabilir aranızda ama o zamanki şartlarla şimdiki şartlar çok çok farklı. Şu andaki cezaevlerinin en güzel, en önemli özelliği orada kimse kimseyi öldüremez, çok büyük bir can güvenliği var. Kimse kimseyi darp edemez, kimse kimseden haraç alamaz. Eskiden cezaevlerinde telefonlar vardı, cezaevlerinden insanlar... ATO Başkanlığı yaptığımız müddetçe birçok şikâyet geliyordu bana, iş adamları tehdit ediliyordu cezaevinde, telefon açılarak tehdit ediliyordu. 35'er, 40'ar kişi geliyordu, telefonda ödemezsen parayı dışarıya telefon açıp adam yollayıp "Bak, bir saate kadar ödemezsen bir saat içinde ayaklarına sıkıracam." deniliyordu ve sıkılıyordu, yapılıyordu bunlar, bunların hepsi bitti, bunların hiçbirisi yok. Yani "Türkiye'de can güvenliği açısından neresi..." dersiniz Meclisten bile, buradan bile cezaevleri daha güvenli. Yani işte, Salı günleri siz de görüyorsunuz, bir ziyaretçi akını başlıyor, kimin geldiği, kimin gittiği belli değil. Geçtiğimiz günlerde işte, 2 kişi birbirinin boğazına sarıldı, belki bizim de boğazımıza gelip sarılır. Yani o anlamda, oranın güvenliği çok daha fazla güvenli. Hatta, bizim ziyaretçiimiz veya avukatımız geldiği zaman, koridorda yürürken başka bir mahkûmla bir kere karşılaştım ben, hemen öbür gardiyan öbür mahkûmu kenara götürdü, "Dön arkana." dedi. Yani göz temasımızın bile olması mümkün değil, yani böyle bir şey yok. O yüzden, cezaevlerinin bu yönü iyi bir yön. Oraya girdiğiniz zaman çok fazla miktarda can güvenliği var.

Diğer sorunlara gelince... Ben de o sıkıntıyı çektim. İşte, haftada iki gün sıcak su veriliyordu, o da bir saattir. Örneğin, ben avukat görüşmesine gittiğim zaman bir saat, bir buçuk saat sürüyor, döndüğüm zaman sıcak su bitmiş oluyordu ki yazın iki gün sıcak su, o sıcakta iyi değil. Yani o sorun çözülmüştü. Büyük şaşal şişeleri güneşe koyuyordunuz, güneşte dört, beş saatte beşer litre şaşal suyu, beş tane koyduğunda yirmi beş litre suyla yıkanabiliyordunuz ama kışın daha çok sorun olduğunu biliyorum.

Yine, Kandıra Cezaevinde yaptığımız çalışmalarda da sıkıntının olduğunu fakat sıkıntılarının giderilebilecek sıkıntılar olduğunu gördük, yani böyle ufak tefek şeyler. Teker teker gittik baktık, kantine gittik baktık, insanlarla gittik görüştük, koşullarına kadar girdik. Koşullarda şunu gördük: Bir 15 kişilik koğuşa girdik, o tuvaletlerin, o lavaboların temizliği bizim Meclisteki tuvaletlerin

temizliğiyle aynı eş değerdedi, pırlı pırlı. Kim yaptı? Gardiyanlar yapmadı tabii, orada kalanlar nöbetleşmişler. Yani o anlamda, ben Kandıra'dan bahsediyorum ama Adana'daki cezaevini görmedim, Çankırı Cezaevini görmedim. Yeni yapılan F tiplerinde bu var. Bu sıkıntılar aşılır mı? Aşılır.

Benim de böyle bir sıkıntım var. Size sormak gereği hissediyorum, bilmediğim için soruyorum, yani yargılıyorum zannetmeyin. Biz milletvekili olarak veyahut da İnsan Hakları Komisyonu olarak bir cezaevine gitmek için kimden müsaade alacağız? Bildiğim kadarıyla, terör suçları falan gibi suçlar olursa Bakanlığa gidiyormuşuz veyahut da Cumhuriyet Başsavcılığına gidiyormuşuz. Veyahut da normal bir suç olursa, hırsız rahatlıkla ziyaret edebiliyoruz, cinayet işleyen rahatlıkla ziyaret edebiliyormuşuz, kapkaççıyı, dolandırıcıyı ziyaret etmemizde bir sıkıntı yokmuş, gidebiliyormuşuz ama terör suçları için de Bakanlığa başvuruyormuşuz, çete suçları için de Bakanlığa başvuruyormuşuz. Bu başvurumuz, bizim yazımızı yazmamız, gelmesi, gitmesi üç veya dört günü alıyor. Bunun daha kolay bir yolu yok mudur? Bu yönetmelikle mi düzenlenecek, kanun mu yazıyor, onu da bilmiyorum.

Artı, bizler cezaevine gittiğimiz zaman -milletvekili olarak, İnsan Hakları Komisyonu olarak söyleyeyim- aynı, mahkûmların veyahut da diğer ziyaretçilerin arandığı gibi aranıyoruz. O kapıdan geçerken mutlaka ötmemesi gerekiyor. Ya, her şeyimizi çıkarıyoruz, koyuyoruz yine ötüyor. Hiçbir şey olmazsa ayakkabılarımıza kadar çıkartıyorlar, milletvekili olarak bahsediyorum. Oradaki ne olduğu belli olmayan terliklerden giyiyoruz, yine ötüyor. O kadar hassas ki cihazlar, eğer pantolon fermuarı da metalse o da ötüyor. Şimdi pantolon fermuarı metal kalmadı ama eğer kotla gitmişseniz, kotun üst düğmesi metal oluyor, şu göbek düğmesi erkeklerin, o bile ötüyor. Şimdi, illa sizin de ötmemeniz gereken... Şöyle yapalım: Pantolonu çıkarmak zorunda kalacağız çünkü kot pantolondaki demir ötüyor, göbekteki demir ötüyor, kot pantolonun fermuarı metal, o ötüyor. Şimdi, milletvekili olarak orada pantolon çıkarıp başka pantolon mu giyip girmem lazım oraya veyahut da pantolonsuz mu oradan girmem lazım?

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Eşofman...

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Veyahut da eşofman alıp sayın vekilimin söylediği gibi, öyle mi girmem lazım? Yani bizimle ilgili, milletvekilleriyle ilgili bence bir mahzuru yok, öttü, öttüyse...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – “Yunani bir yürüyüşle, sivil, geçerim.” diyorsunuz oradan.

SİNAN AYDIN AYGÜN (Ankara) – Evet, Hocam, size katılıyorum.

Yani üst aramasını elle yapmasını istiyorum. Yahu, tamam üstümü ara, elinle ara, ben bunda bir şey görmüyorum. “Şu anda da kamera var, sen milletvekilisin, biz senin üstünü elle arayamayız.” diyor. E, kardeşim, ötüyorum, ne yapacağım? “Ötme.” diyor. Yani böyle bir sıkıntı var.

Sorum şu: Cezaevlerini ziyarete giderken hangi yolu izlememiz gerekiyor? Yani Bakanlığa mı müracaat edeceğiz, yoksa kapıyı çalıp cezaevine gidebilir miyiz?

İki: Ötmememiz için ne yapmamız gerekiyor?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şimdi, Reşat Bey'e söz veriyorum.

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Sinan Bey, kılık kıyafetle ilgili bir düzenleme yapılabilir, o kıyafetlerle gidilirse ötmezsiniz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tabii, Sinan Bey gibi, başka arkadaşlarımız da kurul dışında, tek cezaevi ziyaretlerinde bulunuyorlar mı bilmiyorum ama gerçekten...

AYŞE TÜRKMEÑOĞLU (Konya) – Avukatlık, herhâlde gittik.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yok, yok, milletvekili sıfatıyla... Yani böyle ciddi bir sıkıntı var ortada. Biz de geçen hafta Balbay'ı ziyarete gittiğimizde, sık sık gidiyoruz, her zaman bu uygulamalar devam ediyor.

BAŞKAN – Evet, Reşat Bey, buyurun.

REŞAT DOĞRU (Tokat) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de raporu hazırlayan arkadaşlara ve katılanların hepsine teşekkürlerimi arz ediyorum. Yani önemli bir rapor hazırlanmış, eksiğiyle ve fazlasıyla, üzerine ilave edilmeyecek mi? Edilebilecek konular olabilir tabii.

Ben sadece şunu ifade etmek isterim ki: Bu raporlarda buraya giden insanlar tabii suçlu insanlar ama sonuçta bir insan. İnsanın en önemli varlığı sağlığı ve yaşam hakkıdır. Dolayısıyla, bu raporlarda daha fazla sağlık konusunun incelenmesini ve onun irdelenmesi noktasında yer verilmesini ben bekliyorum. Şöyle ki: Cezaevine giren vatandaşın, ilk girdiği anlardan itibaren müthiş şekilde psikolojisi bozuluyor, yani psikiyatrik olarak o insana mutlaka psikologlar vasıtasıyla destek olunması lazım. Yani belki yakınlarınız

girmiş olabilir veya kendimiz girmiş olabiliriz. Yani oradaki ilk tablo, tamamen bir insanın kendi özgürlüğünün kısıtlanması, bir anda farklı bir yere gelmiş olması, farklı bir yaşam tarzı içerisinde olması, yani birçok hareketlerinin kısıtlanması, bunlar göz önüne alınınca dolayısıyla mutlaka bir psikiyatrik noktada, psikolog noktasında desteklenmesi gerekir. Bu tür raporlarda, acaba bunlar destekleniyor mu desteklenmiyor mu diye de bu şekilde birkaç bir şey de konabilir diye düşünüyorum.

İkinci konu: Revirlerin çok muntazam olması gerekiyor. Şimdi, kronik hastalıklar var, buraya girip de mesela, sigara alışkanlığı münasebetiyle kronik bronşit olan bir insan oraya girdikten bir ay sonrasında "KOAH" dediğimiz Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı'na yakalanır. Dolayısıyla, bu şekilde ağır tabloyla, hani, insan haklarının en önemlisi yaşam hakkı olduğuna göre, dolayısıyla, bu tür rahatsızlığı olabilecek olan hastaların veya olan hastaların mutlaka o bölgeden tecrit edilip daha farklı konumlarda olan cezaevlerine nakledilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu yönlü olarak da yani mutlaka orada hem daimî kalan bir hekimin yani yirmi dört saat münasebetiyle... Mesela 2 bin nüfuslu veya daha da fazla nüfusu olan cezaevleri var, Tokat Cezaevinden biliyorum ben. Dolayısıyla, orada yaşayan insanlarla ilgili mutlaka orada kalıcı bir pratisyen hekim olabilir veya başka bir hekim olabilir, artı bununla beraber de mutlaka bir psikoloğun devamlı olarak cezaevinde kalması gerekir diye düşünüyorum.

Söylemem gereken diğer konu: Şimdi, çocuklarla ilgili konular dile getirildi, arkadaşlarımız dile getirdiler. Şimdi, cezaevlerindeki çocukların bir kısmı okullara gidiyor. Bu okula giden çocuklar nerede okula gidiyor arkadaşlar? Bu çocuklar mutlaka oradaki yakın bir okula gönderiliyor. Gönderildikten sonra okuldan direkt olarak cezaevine getiriliyorlar. Dolayısıyla, çocuğun hiçbir sosyal aktivitesinin olmaması ve asosyal bir çocuk yetişmesi beraberinde meydana geliyor. Mutlaka bu yönlü olarak da o çocukların cezaevlerinin etrafındaki okullara değil de belki dağıtılarak... Yani şehir içerisindeki okullara gönderilmesinin faydası olur mu bilmiyorum. O yönlü olarak da bir düşünce oluşturulabilir mi?

Diğer bir konu da temizlik konusu. Temizlik konusu, işin bence en önemli konusudur çünkü insan yıkanmadığı zaman veya temizlenmediği zaman her türlü hastalığa, başlangıçta kontakt dermatitten tutun da diğer cilt hastalıklarına veya birçok hastalıklara beraberinde duçar olur.

Şimdi, birazdan kalkacağım için, biraz sonra görüşeceğimiz konuyla ilgili de bir şeyler söylemek istiyorum, mültecilerle ilgili olarak.

Mülteciler komisyonu olarak bizler de mültecilerin yaşadıkları yerlerin hepsini ziyaret ettik. Orada da en önemli sorunların başında sağlık gelmektedir değerli arkadaşlar. Şimdi, mülteciler diyoruz... Suriye'de koruyucu hekimlik diye bir şey kalmamış. Koruyucu hekimlikten dolayı insanlar polio hastalığı, kolera hastalığı, sıtma hastalığı veya diğer birtakım hastalıklarla ilgili sıkıntılarla karşı karşıya Türkiye'ye gelmişler. Türkiye mutlaka mültecilerle ilgili sağlık konusunda çok ciddi önlemler almak mecburiyetindedir. Eğer bunu almazsanız... Şimdi, bakın, Türkiye'de yaklaşık olarak 800 bin-1 milyon civarında insan ülkemizin her tarafına yayılmış durumdadır; bu, İstanbul'da, Ankara'da daha fazla olmak üzere. Yakın bir zamanda korkarım ki kolerayla karşılaşabiliriz, yaygın polio'yla karşılaşabiliriz. Çocuk felcidir polio, biliyorsunuz. Bunun yanında, işte, sıtmayla karşılaşabiliriz, çeşitli hastalıklarla karşılaşabiliriz. Bu yönlü olarak da önlemler alınması gerekir diyorum.

Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Sayın Ülker Güzel...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Aslında bana sıra gelinceye kadar değerli arkadaşlarımız konunun oldukça önemli noktalarına parmak bastılar, gerek Mahmut Bey gerek Levent Bey çok önemli konulara dokundular ve İhsan Bey'in vermiş olduğu o denetim ve kontrol mekanizması konusundaki görüşlerine de aynen katılıyorum. Burada önemli olan, ortada bir suç vardır, bir de o suçun cezalandırılması için o bölgenin idarecisi konumuna getirilmiş bir bürokrat vardır. O bürokrat eğer görevini yeteri kadar yerine getiremiyorsa onun da gerektiği gibi cezalandırılması gerekir. Burada teftiş, denetim mekanizmasının ihmal edilmeden yapılması ve bugünkü yargılamada eğer bir sıkıntı varsa bu konuda da gerekli düzeltmenin yapılmasında fayda vardır diye düşünüyorum.

Ancak bir konuyu daha ifade edip konuşmamı sonlandırmak istiyorum. Burada hep biz ceza almış bir mahkûmun şu anda içinde yaşadığı şartları, insan hakları açısından daha iyi şartlarda nasıl mükemmeli yakalayabiliriz konuşuyoruz. Bir de dışarıda haksız yere mağdur olmuş vatandaşlar acaba bizim bu kadar gayretle yaptığımız bu çalışmalarını duysa ne düşünür diye düşünüyorum. Gerçi İnsan Hakları Komisyonu olarak bir Mağdur Hakları Alt Komisyonu kurduk, gerçekten de çok önemli bir konudur.

BAŞKAN – 11 Aralıkta sizleri bekliyoruz panelimize.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Evet, mutlaka geleceğim Sayın Başkanım.

Burada üzerinde durmak istediğim... Evet, bir insan hakkı olarak mutlaka ceza alması gerekir ama bu insan haklarına yakışır bir ceza olsun istiyoruz o ortamda yaşarken. Ama dışarıda kalıp hakları mağdur edilmiş vatandaşlarımızın bizim bu saatlerdir, hangi şartlarda daha iyi yediririz, hangi şartlarda daha iyi yatırırız, daha iyi yıkarız, daha iyi sağlık bakımı yaparız konusundaki çalışmalarımızın üzerinde ne düşündüğünü merak ediyorum.

Bu arada, Ayşe Hanım'a da gerçekten bir hanım olarak böyle bir komisyonun başkanlığından dolayı teşekkür ediyor, çalışan diğer arkadaşlarıma da saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sağ olun.

Murat Bey, buyurun.

MURAT BOZLAK (Adana) – Şimdi, Sayın Başkanım, Sinan Bey'in belirttiği konu son derece önemliydi. Milletvekilleri cezaevini ziyarete giderken bir kere -siyasi suçlar için- Adalet Bakanlığından izin almak durumunda kalıyor. Gittiği mis cezaevlerinde de -sıkça ben de gidiyorum- üst aramasından geçiriliyor. Adalet Bakanlığının hazırladığı yönetmelikte böyle bir hüküm var, cezaevine giden hâkim, savcı ve milletvekilleri -Sinan Bey'in deyimiyle- eğer öterlerse o zaman kısmi bir üst baş araması yapılması gerekiyor. Şimdi, burada, bu, geçmişe dayalı bir zihniyetin ürünüdür; bu, eskimiş bir politikanın devamıdır; artık bunun terk edilmesi gerekiyor. Devlet vatandaşına güvenmiyor, milletvekiline de güvenmiyor. Milletvekili oraya giderken niye aranıyor? Suç işleyebilir... İşte, demin, o çıplak aramada falan, detaylı bir arama yapılıyor, içeriye bir şey mi götürür, tutuklu veya hükümlülerden birisine bir telefon kartı mı verir veyahut da başka bir şey mi verir. Şimdi, halkı temsil eden birinin cezaevine giderken bu şekilde aranması... Aramayı da kim yapıyor? Gardiyan yapıyor. Gardiyan, milletvekilinin üstünü başını aradığı zaman zaten orada onu kişilik olarak bitiriyor. Bu doğru bir şey değil. Bizim için son derece önemli bir problem olması gerekirken biraz Sinan Bey'in anlatım tarzıyla da gülerek geçiştirdik. Bu, son derece önemli. Milletvekili halkın temsilcisidir, suçlu değildir, aşağılanacak kişi de değildir. Eğer ziyarete gidiyor ise en başta devletin güvenmesi gereken kişidir. Biz burada devlet adına kararlar alıyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çıkardığımız kanunlar ile bu ülke idare ediliyor. Dolayısıyla, ben bunu son derece önemsiyorum ve bu tür muamelelere maruz kaldığım zaman da kendimi iyi hissetmediğimi de belirtmek istiyorum psikolojik olarak.

Diğer bir konu, cezaevi ziyaretlerinde belirtildi, 22 tane televizyon kanalı izletiliyor ama "Bu televizyon kanallarından hangisini izlemek istersiniz?" diye hiçbir tutuklu ve hükümlüye sorulmuyor, idare kendisi karar veriyor.

BAŞKAN – Anket yapılması lazım belki de.

MURAT BOZLAK (Adana) – Yani bunu sordukları zaman problem biter. Gittiğin zaman soruyorsun, "E, talep yok." Niye yok, aşağıda sorduğun zaman var. Çünkü kendisi belirliyor kendisine göre ve bu da şeye yol açıyor yani iktidarın o günkü siyasi bakış açısına göre seçiyor kanallar, izletiliyor. Bunun altını çiziyorum.

Bir de, demin arkadaşlarımız belirtti, uzak yerde cezaevinde tutuklu veyahut da hükümlü olarak yatanların sorununa çözüm olarak... İşte, örneğin Tekirdağ'da tutuklu veyahut da hükümlü olarak bulunan kişiyi Mardin'den gelen ailesi ziyaret ediyor ise buna biraz tolerans tanıyalım, on dakika yerine bir beş on dakika daha fazla şey edelim, böylelikle bu problemi çözelim. Bu, problem çözme değil; mevcut, bugünlerde Türkiye'nin cezaevlerinde gündeme gelen bir problemin üstünü örtmektir. Özellikle Bingöl Cezaevindeki firar olayından sonra genel itibarıyla birçok cezaevinden, örneğin Mardin Cezaevinden, Muş Cezaevinden Tekirdağ'a siyasi hükümlüler, tutuklular nakledilmişlerdir. Şimdi, Mardin'deyken bütün ailesi ziyaret edebiliyordu, adam Mardinli, herkes ziyaret edebiliyordu. Ama uzağa gidince kimse gidemiyor, ya anası gidecek ya babası gidecek. Birçoğu da fakir, yol parası bile bulamayacak bir durumda. Bu, bir yerde, Bingöl olayından sonra iktidarın tutuklu ve hükümlüleri cezalandırmasıdır. Ailesini de cezalandırılmış oluyor o görüş yasağını koyarak yani sadece şeyi değil. Bu cezalandırma olayına son verilmesi gerekir, sürgün olayına son verilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Mahmut Bey, kısa kısa şey yapalım çünkü toparlıyoruz artık. Bir gündem maddemiz daha var, onu da hatırlatmış olayım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, gerçekten Ceza İnfaz Kanunu diyor ki, ailesine yakın bir yerde cezasının infazı gerekir çünkü dış dünyayla bağlantısının kurulması açısından. Fakat, bu sorun... Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da suç işlemiş olan insanların çoğu ailelerinden koparılıyor. Yani bu bir ayrımcılıktır, bu ayrımcılığa bir son verilmesi gerekir gerçekten. Yani şu anda evinden uzak cezaevinde yatan

insanların çoğu Güneydoğulu veya Doğu Anadoluludur. Güneydoğu ve Doğu Anadolu arkadaşlarımızın bu ayrımcılığa maruz bırakılmaması önemli bir husus, bu bir.

İkincisi, değerli arkadaşlarım çok iyi niyetli olarak söylediler yani herhangi bir art niyet yok. Yani, uzaktan gelenlerin ödüllendirilmesiyle ilgili, işte, ayda 4 kez görüşme hakkı var ya. Yani eğer gelmemişse ondan sonra bunu ödüllendirme amacıyla birleştirebilir miyiz? Tabii, burada gayet rahat hükümlülerin dış dünyayla ilişki kurma... Birleşmiş Milletler Standart Kuralları (37, 39) Avrupa Cezaevi Kuralları (43 ve 45)'e göre deniliyor ki, dış dünyayla iletişim kurma hakkı hükümlüler açısından bir kazanım, hak olduğu için, eğer bunu siz ödül kapsamına koyarsanız ileride bunun yok edilme, kaldırılma tehlikesiyle karşı karşıya kalınabilir. Tabii ki kanunla değil, yönetmelikle bu düzenlenebilir mi? Düzenlenebilir. Çünkü, eğer biz onu mükâfat açısından dersek... İyi niyetli olarak bunu tüm arkadaşlarımız söylüyor yani hiçbir art niyet yok bunda, kesinlikle altını kalın çizgilerle belirtiyorum. Yani "Bu hakka zarar gelmemek kaydıyla" denilir.

Üçüncüsü, geçmişte hep dile getirdik ama yine eğer, bilemiyorum bu konuda da hep birlikte, oy birliğiyle, el birliğiyle yapabilirsek sorunu hallederiz diye düşünüyorum.

Bu televizyon kanallarıyla ilgili, Sayın Başkan, sizlerle birlikte İzmir Şakran'da da yaşamıştık. Orada, mümkünse çocuk televizyonu dedik, ne olur... Çocuk televizyonunu başaramadık arkadaşlar.

İkinci bir husus daha vardı, onu da başaramadık. O da nedir? İşte, bu bilimsel kanallar var yani araştırma, gezi, vesaire. Bunu ne yapar? Dış dünyayla bağlantıyı... Bunu da bir türlü başaramadık.

Üçüncü bir husus daha vardı kütüphanelerle ilgili: Kitaplar, dergiler güncel değil Değerli Hocam. Bunları da eğer güncelleştirebilirsek... Çünkü, hakikaten Sayın Başkanla birlikte de biz epey dolaştık, o kitapları, vesaireyi. Kitaplar, güncel kitaplar fazla bulunmuyor.

Son bir husus, Sayın İhsan Bey söyledi, dedi ki: "Yani, arkadaşlar, bu cezaevleriyle ilgili biz bu raporları düzenliyoruz ama..." Sayın Levent Bey dedi ki: "Bunlardan ses çıkması lazım." Doğru, ses çıkması lazım. Aslında elimizde yeteri kadar argüman var. Biz bu argümanları çalıştırırsak, devreye sokarsak yine ses getirir. Nedir argüman? Arkadaşlar, burada bugün hepimiz yani iktidarıyla, muhalefetiyle herkes... Adana'da -İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna- bize verdikleri raporların yetersiz olduğunu, gerçekleri gizlediklerini, mevcut olan sorunlarını dile getirmediklerini... Hemfikir miyiz, hemfikiriz. Peki, Sayın Başkanımız da hukukçu. Resmî kurumlara yanıtıcı rapor vermek suç mu? Suç. Ceza Kanunu'nun 278'inci maddesine göre biz suça muttali olduk mu? Olduk. Gelin, ihbarda bulunalım oy birliğiyle, hep birlikte. Yani hareket etmemiz de... Bunun için sistem değişikliğine, yeni bir bürokratik işleme, bunların hiçbirine gerek yok ki elimizde araç gereç yeteri kadar var. Bu araç gereçleri biz işleme sokarsak sorunu hallederiz. Eğer, bu şekilde yapmazsak bence üstünü örtmüş oluruz. Son, bitiriyorum, kısa.

Sayın Başkan, yine Adana, çünkü Adana Cezaevini konuşuyoruz. Hangi suç olursa olsun, ne olursa olsun... Burada, 30 Kasım 2012 tarihli Adana'daki raporda açlık grevine başlayanların listesini yazmışlar, aşağı yukarı 70'e yakın insan var. Hükümlü ve tutuklu suçun karşılığında, hepsinde "PKK." Ya, arkadaş, Türk Ceza Kanunu'nda PKK denilen bir suç yok. Terör suçu dersin, PKK terör suçu diyebilirsin, teröre yardım ve yataklık diyebilirsin, şunu diyebilirsin, bunu diyebilirsin. İki: Hâlen hükümlü yok içinde, tutuklu var. Sen insanlara cezaevi idaresi olarak nasıl bu şekilde hepsini ön yargılı olarak şey yapabilirsin? Yargılaması devam ediyor, bundan beraat da edebilir. Bir resmî kurumun yaptığı yazışmalarda -yargılaması devam eden, hâlen tutuklu- bu şekilde nitelendirmesi ayrı bir vahamettir. Bunda da eğer kurumumuz, Komisyonumuz Başkanlığınızca dikkat çekilip Bakanlığa yazı yazılırsa iyi olur. Yani, hakikaten bu da ayrı bir hak ihlalidir.

Teşekkür ediyorum.

Uzattıysam da hepinizden özür diliyorum.

BAŞKAN – Şimdi toparlıyoruz artık.

Oya Hanım, sizin bir ilaveniz mi var? Çok kısa bir ilave alalım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Mahmut Bey'e bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Aman söylemeyin Mahmut Bey'e. Mahmut Bey'e söylerseniz şimdi biz yarım saat daha şey yaparız.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Cevap vermesin, sonra tartışalım o zaman ama ben söylemezsem çatlayacağım.

Şimdi, şunu söyleyeyim: Güneydoğu'da işte Güneydoğulu mahkûmların batıya gönderildiğini, böyle bir ayrımcılık yapıldığını söylüyorsunuz. Bingöl Cezaevinden 18 mahkûm kaçtı, Allah'tan 17'si yakalandı. Bunlardan 1'i benim oğlumun katiliydi.

Kusura bakmayın, ben altı yıldır oğlumu göremiyorum. Toprak altında ziyaret ettiğimi bile kendim için ödül görüyorum. Onlar da biraz ailelerinden uzakta bulunurlar. Biraz bu açıdan da bakarsanız bu olaya çok iyi olur.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başınız sağ olsun, Allah sabırlar versin. Sorunu kişiselleştirmeyelim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Kişiselleştirelim bazen. Ben de bu Komisyundayım, çalışıyorum. Benim sorunum başka insanların da sorunudur.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani batıda suç işleyen birisi Van'a veya Hakkâri'ye gönderilmiyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Suçtan suça fark var. Kaçırırsa eğer, çocukları öldüren katil kaçırırsa o zaman uzağa gidecek yani.

BAŞKAN – Buyurun.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, burada yaptığımız raporların etkileyici olması, kurumları sarsması gerektiğiyle ilgili şeyler söylendi. Tabii ki katılıyoruz yani bizim raporlarımız kurumları sarsmalı.

Bununla ilgili ben bir iki örnek vermek istiyorum. Eskiden Cezaevleri Alt Komisyonundaydım. Osmaniye'de tüm mahkûmlar çıplak aranıyordu ve keyfî bir uygulama vardı. Burada yaptığımız, tuttuğumuz raporlar neticesinde o çıplak aramalar hepsinde kalktı, sadece ağır şüphe durumu olan mahkûmlarda kaldı.

BAŞKAN – Kanun da öyle diyor zaten.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – İkinci bir husus, keyfî uygulamalar kalktı. Nedir o keyfî uygulamalar? İşte, yürürken kafası önde olacak veya yukarıda olacak, elleri bitişik olacak. Bu tür şeyler kalktı ve Cezaevi Müdürünü kısa bir sürede oradan aldılar.

Yine, bir başka etkileyici rapor sonucu: Kıbrıs ve Gaziantep askerî cezaevlerinde yaptığımız incelemelerde koşullarda kamera vardı yani yattığı yerde mahkûm kameradan seyrediliyordu. Onu da daha biz buraya gelmeden orada yaptığımız temaslara neticesinde o kameraları kaldırttık. Bunu belirtmek istedim.

Sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Gerçekten, şöyle, bu Mecliste en fazla raporları etkili olan alt komisyon veya komisyon hangisi dersanız gene İnsan Hakları Komisyonu derim çünkü, birçok uygulamayı değiştirmiştir. İşte, ana dilde görüşmeden tutun da savunmaya kadar veya aile görüşmesine kadar, tek tip elbiseden vazgeçilmeye kadar birçok uygulamayı, bu bizim raporlarımız sayesinde, Adalet Bakanlığı bunlara da itibar ederek değiştirmiştir. Daha çok değişecek şey var mıdır? Mesela, bir tanesi, Sinan Bey'in daktilo konusunu biz İnsan Hakları Komisyonu olarak Adalet Bakanlığına yazdık, yani bundan çekinmeyin dedik. Bakan da inceleteceğini ve gerçekten bir güvenlik sorunu yoksa bu anlamsız yasağı kaldıracağını söyledi. Dolayısıyla, bu raporlar hiçbir işe yaramıyor değil, bu raporlar gerçekten etkin raporlar ama 10 tane söyleniyorsa, tabii, 10' u da gerçekleşemeyebiliyor, bazen 3' ü gerçekleşiyor, bazen 5' i gerçekleşiyor. Bizim bu incelemelere devam etmemiz gerekiyor.

Levent Bey, bir cümle.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir cümle şununla ilgili: Ülker Hanım az önce mağdur haklarıyla ilgili konuşurken çok haklı olarak tabii bir menfaat dengesi ama... Sanırım bütün hukukçular... Bizim Faruk Erem Hocamızın bir söz vardır: "Suçluyu kazıyınız, altından insan çıkar." Cezaevlerindeki herkesin hani yeni hayata rehabilitasyonu konusundaki şartların hazırlanması konusunda... Biz o bakış açısıyla değerlendirip bakıyoruz yani onları bundan sonraki hayatlarına bakmak açısından.

Bir de az önce söylediğim bir söz... Siz de gerçi hani "Bir su sorunu... Biz mi yapacağız?" gibi bir söz söylediniz konuşmalar arasında. Burada -ben, o görüşümde ısrarlıyım- raporlarımız sarsmalıdır. Böyle Adana Cezaevi gibi ülkemizin en büyük illerinden bir tanesindeki cezaevinde su sorunu ve bu sorunun yaşanması o ilin en büyük mülki amirini ilgilendirir. Adana Valimiz, bildiğiniz gibi geçenlerde "Başbakanım emreder, ben talimatı yerine getiririm." demişti. Şimdi, İnsan Hakları Komisyonunun böyle bir raporu bir ibret belgesi olarak Valiye sunulmalıdır ve bu Vali bunu İnsan Hakları Komisyonunun talimatı olarak mı alır, başka türlü mü alır, nasıl alır bilemem ama, bu insan hakları ihlallerini, bu sorunları orada giderecek işlemler yapmalıdır, esas işlerine dönmelidir diye son cümlem söyleyeyim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Ayşe Hanım, kısaca toparlayalım. Oylamayı yapacağız ondan sonra.

AYŞE TÜRK MENOĞLU (Konya) – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Levent Bey'in ve Mahmut Bey'in söylediği hususların tamamı aslında raporda var, raporun sonuç kısmına değil de başından itibaren bakılırsa... Biz gördüğümüz her şeyi rapora dercettik. Özellikle bazı konuları daha da açarak söyledik. Sonuç kısmında belki özet hâlinde söyledik ama raporun bütünü değerlendirildiğinde karşılaştığımız sorunları, bize iletilen her şeyi bire bir yazdık. Sağlıkla ilgili konunun daha çok gündeme getirilmesini söyledi Reşat Bey. Zaten onu biz de belirttik.

Şunu da söylemek istiyorum: Oya Hanım kreşe ilgili söylemişti, şimdi arkadaşlarımız tekrar bilgi verdiler bana. Karataş Kadın Cezaevinde kreş varmış fakat kreşe ilgili bize başlangıçtaki bilgilendirmede herhangi bir bilgi verilmedi. Yazılı verilen bilgilerde de kreş olduğuna dair herhangi bir bilgi verilmedi. Biz şimdi sordurduk, telefon açıldı. Karataş Cezaevinde kreş var ama sadece gardiyanlardan birisi görevlendiriliyormuş, dışarıdan bir öğretmen değil. Ama şöyle bir şey de söylenmiş: "Karataş ilçesinde özel veya devlet kreşi de yok. Oradan herhangi bir görevli getirebilecek durumda da değiliz." şeklinde bir beyan sanırım. Burada da bazı aileler, anneler daha doğrusu, kreşe götürülmesi noktasında... Zaten "Kreş, 2,5 yaşından itibaren" diye söyleniyor. "Yok." denmiş, "Var." denmiş. Okulla ilgili konu da... Zaten 6 yaşına kadar çocuklar ailelerinin yani annelerinin yanında kalabiliyor, sonrasında dışarıya çıkmak durumundalar. Onu özellikle belirtmemiz gerekiyor.

Dediğim gibi, akşam yemekleriyle ilgili, TV'lerle ilgili bütün her şey var raporumuzda. Ben raporun bu anlamda eksik kaldığını düşünmüyorum. Kelepçeli muayeneye kadar hepsini yazdık biz, bize iletilen her şeyi yazdık. Bu anlamda raporun eksikliği konusunu doğrusu ben kabul etmedim şu anda.

Bir de "İnfaz görevlileriyle görüşülmedi." dendi. İnfaz görevlileriyle de görüştük, yapılan uygulamaların nedenlerini sorduk, onlarla ilgili de raporda yer yer bilgiler verdik. İnfaz görevlileri bize, özel olarak, sadece kendilerinin personel sorunlarını da iletiler - bunu parantez içinde söylüyorum- ama cezaevindeki uygulamalarla ilgili onların şikâyetleri, çalışma noktasında şikâyetleriyle ilgili tek tek olmasa bile genelde bir görüş aldık. Ama şunu söylememde yarar var, biraz önce raporla ilgili özet kısmı söylerken söylemişim: Cezaevlerinde koşullarla ilgili şikâyetler var ama kötü muameleyle ilgili -biraz önce Murat Bey'in söylediği, bize siyasi bir mahkûm söyledi onu- "Müdür ya da görevliler karşımızda oturarak bizi ayakta tutarak dinliyorlar." diye sadece bir kişiden o şikâyeti aldık, onun dışında yoktu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, çok etraflıca bir görüşme oldu.

Şimdi, Cezaevi Alt Komisyonunun hazırladığı, Adana ilindeki ceza infaz kurumları raporunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bizim muhalefet şerhimizi de...

BAŞKAN – Muhalefet şerhinizle birlikte kabul edilmiştir.

Şimdi, 3'üncü gündem maddemize geçiyoruz.

Mülteciler Alt Komisyonunun Kilis ve Kahramanmaraş illerindeki Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları barınma merkezleri hakkında yaptığı çalışmaya ilişkin raporun görüşmelerine geçiyoruz.

Önce, Alt Komisyon Başkanı Sayın Ahmet Salih Dal'a söz veriyorum.

Sayın Dal, buyurun.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlar, yaklaşık iki buçuk yıldır Suriye'deki iç savaştan dolayı komşu ülkelere ve Türkiye'ye sığınmacı olarak göç eden Suriyeli kardeşlerimizin Türkiye'de kaldıkları konteyner kent ve çadır kentlerde öncelikle insanca yaşayabilme olanaklarının sağlanıp sağlanmadığını, sosyal, kültürel, eğitim ve sağlık gibi olanaklardan ne derecede yararlandıklarını, fiziki şartların uygunluğunu yerinde görmek ve incelemek üzere Mülteciler Alt Komisyonu olarak konteyner ve çadır kentlere ziyaretlerde bulunduk. Öncelikle il valiliklerini, başsavcı ve belediye başkanını ziyaret ettik hem Kilis'te hem Kahramanmaraş'ta. Onlardan aldığımız bilgilerden sonra konteyner kentteki yetkililerden de bilgiler alıp Suriyeli bazı sığınmacılarla görüştük. Yine, bu konteyner kentlerde ilk defa, Suriye'de olmayan ve burada yapılan demokratik bir seçim sonucu muhtarlar seçilmiş, o mahalle muhtarlarıyla da tekrar görüştük. Gerek memnuniyetlerini ve gerekse de şikâyetlerini dinledik.

Kamplara ilk girişte pek çoğunun kimlikleri tabii ki yok, kimliksiz bir şekilde gelmişler. O bakımdan ilk önce parmak izleri alınıyor, daha sonra da kimlik kartları basılıp -yani AFAD tarafından basılan kimlik kartları- kendilerine veriliyor. Sağlık kontrolünden geçirildikten sonra da çocukların aşıları yapıp konteynerlere yerleştirilmektedirler.

İkinci olarak: İlk başlarda burada kalan Suriyeli sığınmacılara sıcak yemek dağıtımı yapılmaktayken daha sonra gerek kültürel olarak gerekse de bölgesel farklılıklardan dolayı yemeklerde beğenilmeme şikâyetleri olunca Kızılay tarafından verilen kartlara aylık, kişi başı 80 TL para yatırılarak kendileri oradaki marketlerden yeme içme ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Elbeyli konteyner kentinde bazı Suriyeliler 80 TL'nin az olduğunu ve marketteki fiyatların yüksek olduğunu zikretmişlerdir. Bunun dışında, kamplarda her kademe okul bulunmakta, sosyal tesisler, spor alanları ve ibadethaneler bulunmaktadır. İlk kademe sağlık hizmeti tüm kamplarda verilmektedir. Çocukların aşıları yapılmakta, özellikle çocuk felci aşıları hem şehir merkezinde hem de kamplarda yapılmakta, üç gün önce de -benim yaptığım bir görüşmede- bütün çocukların çocuk felci aşısı yapılmış ve bitmiş durumdadır.

Yine, kamplardaki sosyal tesislerde bilgisayar kursu, kuaförlük, Türkçe okuma yazma, Kur'an kursu, halıcılık, mozaik, dikiş nakış türünden kurslar bulunmaktadır. Yine, tiyatro, müzik, resim gibi etkinlikler de düzenlenmektedir.

Tesislerde sağlık merkezi bulunmakta, çocuk, dâhiliye ve kadın doğum uzmanı doktorlar görev yapmaktadır.

Yine, eğitimde Suriye müfredatı uygulandığı için ağırlıklı olarak Suriyeli öğretmenlerce eğitim verilmektedir. Türk öğretmenler de Türkçe, İngilizce, demokrasi ve insan hakları ve buna benzer dersler vermektedirler.

Üçüncüsü: Kahramanmaraş'taki çadır kentte de durum aynı olup sağlık, eğitim hizmetleri verilmekte, sosyal alanlarda çeşitli kursların açıldığı ve kültürel etkinliklerin yapıldığı gözlemlenmiştir. Kilis'teki kamplardan farklı olarak Kahramanmaraş'taki marketlerdeki fiyatlardan şikâyet edilmemiştir. Bu farklılığın da yapılan ihale farklılığından kaynaklandığı tespit edilmiş ve ilgili birimlere de bu durum aktarılmıştır.

Sonuç olarak, incelenen merkezlerde insan onuruna ve sağlığına son derece önem verildiği, ihtiyaçlara cevap verildiği, kampların sadece barınma mekânı değil, bundan öte tam bir yaşam alanı olduğu, üreticiler ve diğer tüm çalışanların büyük bir özveri ve yardım duygusuyla çalıştıklarını hep beraber müşahade ettik.

Tüm Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarıma ve uzman arkadaşımız Kenan Bey'e yapılan bu sonuç odaklı çalışmalardan dolayı da teşekkür ediyorum.

Söyleyeceklerim bu kadar.

BAŞKAN – Sayın Başkan, biz teşekkür ediyoruz.

MURAT BOZLAK (Adana) – Başkan, bu ziyaret 13-14 Martta mı oldu, 2013? Mart ayında mıydı, yoksa...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Yeni oldu.

BAŞKAN – Yok, yeni... Tarih yanlışlığı mı var orada?

MURAT BOZLAK (Adana) – 13-14 Mart 2013...

LEVENT GÖK (Ankara) – Tarih olarak? Mart mı, ne zaman yaptınız?

BAŞKAN – Kasım...

LEVENT GÖK (Ankara) – O zaman bunu "kasım" diye düzeltelim.

BAŞKAN – "Mart" demişler oraya hakikaten. Murat Bey, teşekkür ederiz dikkatiniz için.

Ülker Hanım, buyurun. Kısa kısa alalım çünkü Meclis açılacak.

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Değerli arkadaşlarım, ben de Komisyon üyesi olarak gerçekten Sayın Başkanımızın Başkanlığında diğer arkadaşarımla birlikte hem Kilis'teki hem de Kahramanmaraş'taki konteyner kentler ve çadır kentleri gezdim.

Çok objektif olarak ve kısa olarak, raporda belirtilen hususların, rakamlarla belirtilen bazı gerçeklerin dışında birkaç cümleyle şunları ifade etmek istiyorum: Bir defa, uluslararası alandaki bir savaşın mağdur insanlarına mecburen kucak açan ve bu insanları kendi soydaşlarımız, kendi insanlarımız gibi görüp açtığımız bu kapılarla o kadar mükemmel bir sektör, valilikler ve diğer sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla o kadar güzel şartlarla oluşturulmuş ki bu kamplar, gerçekten hayretler içinde kaldım ama bu arada beni üzen bazı konular da oldu. İyileştirme konusundaki noktalara çok fazla girmek istemiyorum, raporda var. Beni üzen, bu insanların son derece rahat bir şekilde kendi topraklarında yaşarken, böyle bir mağduriyetle topraklarını, evlerini barklarını ve imkânlarını terk ederek, bir sünger yatak üzerinde yatma; bir televizyon, bir sünger yatak, bir küçük barınak ve ellerine verilen belli bir yardım bağıyla burada yaşama mecburiyetlerinin olması. Beni üzen bu noktadır.

Bu savaşın bir an önce bitirilmesi gerekmektedir, bu savaşa son verilmelidir, esas insan hakları burada gündeme getirilmelidir ve ülkelerin uluslararası alanda insan hakları olarak bu konuyu görmeleri gerekir. Biz ülke olarak üzerimize düşeni yerine getirmişiz. Gerek sağlık gerek bayındırlık gerek eğitim, alt ve üstyapı, sulama, içme; her türlü hizmetleri yerine getirmeye çalışmışız ama acı olan bir tek nokta var; Türkiye bugün bu konteyner kentlere yaptığı yardımların yüzde 94'ünü kendi finanse etmektedir, Birleşmiş Milletler sadece yüzde 3'ünü finanse etmektedir.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Bütün dünya...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Bütün dünya ve bütün dünya dindeki bu imkânları Birleşmiş Milletler kanalıyla Türkiye'ye, yetkili, görevli olan birimlere ulaştırmakta ama bunun oranı yüzde 3'tür. Ben özellikle bunun üzerinde durmak istiyorum ve Sayın Başkanımıza ve diğer arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, biz teşekkür ediyoruz.

Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlar; raporu hazırlayan Başkan, üye ve sözlü katkılarda bulunan herkese ben teşekkür ediyorum.

Tabii, cevap olması açısından değil ama bazı soruların kafamızda netleşmesi açısından... Cezaevine giren her insanın mutlaka mutlaka siyasi suçlu olduğu anlamına gelmez. Rahmetli bir hocamız vardı, "Suç işleyen insanın derisini kazısanız altından insan çıkar." dirdi.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben söyledim az önce Mahmut.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Bunu söylüyorsunuz da zaten insandır yani kazımaya gerek yok ki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ve netice itibarıyla, Güneydoğu, Doğu Anadolu insanların, cezaevinde bulunan insanların hepsine siyasi suçlu gözüyle bakıp, ailelerden uzak bir yerde cezaevinde mahkûm edilmesi; bu insafılı bir davranış değil.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hepsine bakmıyoruz Mahmut Bey, hepsine bakmıyoruz. Açıklamamı yaptım ben.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Herkese insan gözüyle bakmak lazım.

İki, konuya giriyorum ben...

BAŞKAN – Evet, konuya girelim, konuya.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, Kilis Milletvekili arkadaşımız aramızda, Komisyon Başkanı aynı zamanda, yanlış bir şey söylersem bağışlasınlar, beni düzeltsinler ne olur.

Kilis'in nüfusu, bildiğim kadarıyla, 86 veya 100 bin civarında.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – 90 bin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 90 bin. Ancak, Kilis çadır kentte kalan kişi sayısı 45 bin veya 40 bin civarında. Şimdi, tabii, dünyadaki mültecilerle ilgili karşılaştırma yaptığımız zaman, ülkelerde o ilin ekonomik durumu, sosyokültürel yapısı açısından mümkün olduğunca ve dengeli bir dağılım yapılıyor. Eğer hepsini aynı yere yığarsak o şehir ekonomik anlamda da hakikaten sıkıntı çekiyor. Bu anlamda, bu, nüfusla orantılı bir sayıda kişinin orada barındırılıp, en azından ülkenin diğer taraflarına çadır kentler kurulmuş olursa ve bunu da raporlarımıza yazmış olsaydık iyi olurdu. Yani bu bir eleştiri açısından değil ama hakikaten... Çünkü ekonomik açıdan Kilis'i, aynı şekilde, yine Kahramanmaraş'ı etkiliyor. Bu önemli bir ayrıntı.

İkincisi, oradaki mültecilerle ilgili, kadınlarla ilgili, engellilerle ilgili, yaşlılarla ilgili burada da ayrı bir sorun var. Yani eksiklikler var, yok değil. Tabii, daha ideali açısından ben söylemeye çalışıyorum. Yani bu konuda da bu hususun da düzenlenmesinde yarar var.

Ben Kilis ve Kahramanmaraş'ı bilemiyorum ama Sayın Başkanın anlatımı ve rapordaki şeyle karşılaştırma yaptığım zaman, evet, yapılan ihaleler... Çok doğru söylüyorsunuz, kutluyorum, yani bu kanayan bir yara. Şanlıurfa'nın Akçakalé'de de, Ceylânınar'da da aynı şeyler söz konusu. Yani ihaleyi "Bize gel kardeşim..." açık artırımla da yapmamışlar. Hakikaten sıkıntılar var. O da ayrı bir rant kapısı hâline geldi. Yani bunu da sona erdirmek lazım.

Uzatmamak adına benim şimdi söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Levent Bey...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin her döneminde şu ya da bu nedenle kendisine sığınan değişik ülke yurttaşlarına her zaman gönlünü ve kapısını açmıştır. Tarihimiz bunun zengin örnekleriyle doludur. O bakımdan, bizim gerek Osmanlı İmparatorluğu döneminde gerekse Türkiye Cumhuriyeti döneminde karşılaştığımız göç dalgalarında Türkiye insani görevlerini her dönemde eksiksiz yerine getirmiş bir ülkedir.

Elbette Suriye diğer göçler gibi, kendi ülkelerinde yaşanan bir iç çatışmanın sonucu olarak, bugün sayılarını ifade ederken tam bir kesin rakam veremediğimiz -ki son rakamlara göre sınırim 600 bin civarında- bir sığınmacının Türkiye'ye sığındığı ve bunun Türkiye'mizin değişik illerinde barınmaya ve konaklamaya geçtiği ve 600 bin civarındaki bir sığınmacının sorununu da esasında Türkiye şu anda üzerinde taşımakta. Bu, tabii, ülkemizin bir yandan çok ciddi maddi olanaklarını buraya ayırmasını gündeme getirirken, bir yandan da pek çok sorunu gündeme getiriyor.

Biz elbette Suriye'deki yurttaşlarımıza kendi ülkelerinde barış ortamı tesis edilene kadar kucacağımızı açacağız. Ancak bilinmelidir ki Suriye'deki göç dalgasında bu Suriye'deki iç çatışma yaşanırken, bu iç çatışmanın kısa bir süre sonra biteceği ve orada rejimin devrileceği gerçeğinden hareketle bu olaylara bakıldı ama geçen üç yıl içerisinde görüldü ki her iki tarafın da birbirini yenemediği bir ortama doğru sürükleniyor Suriye ve artık son gelen nokta, umarız tarafların ortak rızaları Cenevre'de yapılacak bir konferansta bir siyasi iradeyle sonuçlanır, ülkemizdeki sığınmacılar da bir an önce, barış ortamının tesis edildiği ülkelere dönerler.

Şimdi, ben de geçtiğimiz aylar içerisinde doğu ve güneydoğu incelemeleri sırasında Urfa'nın Ceylânpınar ilçesini ziyaret ettim, sınır kapısına kadar gittik ve kimi yurttaşlarımızla beraber oradaki çadır kentleri de kısmen de olsa inceleme fırsatı bulduk. Şimdi, bu tabloya baktığımız zaman, ortada bir resmî rakamlar var, bir de çok ciddi gayriresmî rakamlar var Sayın Başkanım. Şöyle ki: Örneğin burada Türkiye'de çadır kentlerde barınan insanların sayısı toplamda 200 küsur bin olarak verilmiş ama daha sonra, örneğin bu çadır kentte, örneğin sizin gittiğiniz çadır kentlerde -örnek olarak veriyorum, belki orada yoktur ama- örneğin oradaki sığınmacı oradan ayrılıyor, izin alıp dışarı çıkıyor ve bir daha geri gelmiyor ve bu o kadar çok ileri bir sayıya ulaşmış durumda ki yani çadır kentlerde kayıtları olduğu hâlde daha sonra ortada olmayan binlerce sığınmacı gerçeği var ve bu insanların nerede olduğu da bilinmiyor. Şimdi, bu, tabii, ülke kayıtlarının tutulması açısından, ülkemizdeki sığınmacı sayısının resmî verilerini karşılaştırdığımız zaman, bizleri "Hangisi çadır kentlerde ya da kamplarda, konteynerlerde ya da hangisi değil?" sorusunu da çok ciddi olarak tartışan bir hâle getiriyor. Bu gerçeği saptıyoruz çünkü kişi ayrılıyor, çadır kentin ya da konteyner kentlerin yaşam koşullarını beğenmiyor, gidiyor ve bir daha da geri gelmiyor. Çok ciddi bir oran var bu konuda. Yani bunlar ne olacak? Bunlar saptanabilmiş olaylar.

Bir de ayrıca fevkalade üzüntü verici bir tablo: Türkiye'mizin hemen hemen bütün güneydoğu ve doğu illerinde camilerde, parklarda ya da barınabilecekleri her ortamda gelen Suriyeli sığınmacılar hayatlarını idame ettirmeye çalışıyorlar. Ankara'da da Dikmen Vadisi'ne ya da Lozan Parkı'na gelen sığınmacılar mukavva kutuların içerisine yapmış oldukları evlere sığınarak hayatlarını sürdürüyorlar ve insanların bu yattıkları yerlerde son derece ciddi olumsuz bir görüntü de ortaya çıkıyor yani bunların da çok ciddi bir problem olarak ortada durduğunu görüyoruz.

Bir başka sorun: Suriyeli sığınmacılar Türkiye'de iş sektöründe daha düşük bir işte çalışmaya razı oluyorlar ve özellikle de güneydoğu ve doğu bölgelerimizde kaçak çalışma sektöründe çok ciddi bir patlama da yaşanmış durumdadır.

Bir başka fevkalade üzücü durum, zaten bugünlerde gazetelerde hepsini görüyorsunuz: Maalesef, Suriyeli kadınların pek çoğu yaşam şartlarının olumsuzluğundan dolayı bizim Türk erkeklerle bir kuma hâlinde kalma şeyini de kabul etme durumuna gelmiştir ve bu sayının da giderek de arttığını görüyoruz; fevkalade üzüntü verici bir tablo. Şimdi, biliyorsunuz, bir ara, bizim kuzeyimizde, Karadeniz'e gelen yabancı kadınlarla orada ciddi sorunlar yaşanmıştı, şimdi aynı sorunlar doğu ve güneydoğuda da var yani böyle bir tablo var.

Şimdi, burada, tabii, bu raporda tespit edilen kimi gerçeklikler... Arkadaşlarımızın eline sağlık, biz elbette daha iyisini yapmak durumundayız, daha da yapacağız. Bizim bu konuda hazırladığımız bir muhalefet gerekçemiz de var. Çünkü bu Suriye vatandaşlarının sorunlarının yine Türkiye'de şu anda gündemde olan dersaneler sorunu gibi bir sonuç olduğunu düşünüyoruz. Burada Hükümetin de uyguladığı politikalarda, sayıları yüz binleri aşan, 600 bine yaklaşan sığınmacılar sorununda "Bizim de acaba kendi bakış açımız ne olabilir"i bir irdedeceğiz. Biz, bu nedenle muhalefet şerhiyle birlikte bu raporu kabul ediyoruz.

Birazdan Meclis açılacağı için ben de fazla uzatmayacağım, aslında söylenecek çok söz var ama onları izin vererseniz yazılı olarak da sizlere takdim ederim.

Arkadaşlarımızın yaptıkları çalışmalardan dolayı da tekrar teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Başka söz isteyen sanırım yok.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Şu şeyi bir belirteyim Başkanım.

BAŞKAN – O zaman bir izah edin kısaca.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Bu kayıtlılarla ilgili Levent Bey söyledi ya, özellikle biz onu da sorduk, hatta onunla ilgili de bize Suriyelilerden şöyle bir şikâyet geldi -ben zaman çok uzamasın diye kısa tuttum- dediler ki: “Kampta kalan birisi, ailenin bir ferdi çıkıyor, on beş güne kadar kaydı silinmiyor, on beş gün geçtikten sonra kaydı siliniyor ve tekrar o akrabamız, ağabeyimiz, babamız geldiği zaman kamp yetkilileri almıyorlar.” Şimdi, kamp yetkililerine sorduk “Niçin almıyorsunuz?” diye.

LEVENT GÖK (Ankara) – Raporunuzda gördüm o kısmı.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Onlar da dediler ki: “On beş gün bekliyoruz, süre veriyoruz, on beş gün gelmemişse bu ya ölmüştür veya ülkesine gitmiştir. Bunu düşünerek de kaydını siliyoruz ve bir daha da almıyoruz.” Dolayısıyla o kayıtlar siliniyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Raporda da belirtmişsiniz yani bunlara bir kolaylık da sağlansın döndükleri zaman...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Tabii, talep olunca da sağlansın diye Ülker Abla da bizzat üstünde durdu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ceylanpınar’ da çok sayıda var bu tabloda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, oradaki sıkıntı şu Sayın Başkan: Yurt dışına çıktığı zaman, yurt dışına çıkışta liste tutuluyor ya, aslında onun bildirilmesi lazım yani hangi kampta kaldığı vesairesinin o iş birliği açısından, o iş birliği sağlamıyor, o büyük eksik. Yani, sizden kaynaklanan bir husus değil, kurumlar arasındaki entegrasyondan kaynaklanan bir sıkıntı.

BAŞKAN – Ülker Hanım...

ÜLKER GÜZEL (Ankara) – Efendim, kamplarda, özel olarak bizle muhatap olmak isteyen halkın arasına girip onlarla böyle örnekleme konuştuk: “Bu konudaki fikirleriniz nedir? Bir sıkıntınız var mı, probleminiz var mı?” Hatta, bir hanım zorla gelmek istedi. Tabii, güvenlik gerekçesiyle de belki tedbir alıyordu görevliler fakat biz “Hanımı bırakın.” dedik ve hanım geldi. Ben sahip çıktım, bir sevgi, bir muhabbet, bir yakınlık kadını o ortamda sakinleştirdi. Aldık içeriye: “Sıkıntın nedir? Nasıl bir çözüm getirebiliriz? Anlat bakalım.” “Ben kocamı istiyorum, gitti ve bir daha gelmedi. İçeriye gelmek için dışarıda on beş gün kadar kaldı, dışarıda içeri girmek için bekliyor ama alınmıyor.” Yani, sizin bahsetmiş olduğunuz ve bizim raporumuzda da yer alan bu hususlar bize intikal etti. Ama, inceleme geçiriyorlar, yine yumuşatılmış bir şekilde hakikaten bu kişiler tetkik edilip, incelenip bir orta yol bulunmaya çalışılıyor. Ama, bu, 1 tane, 2 tane değil, düşünün, 400 tane varsa 400’ünün de bu talepleri birtakım problemler getiriyor. Bunlara gerçekten detaylı bakmak mecburiyetindediniz çünkü kalabalık bir grup.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Şimdi redaksiyon yetkisiyle birlikte ve yine muhalefet şerhleri de ekte olmak üzere raporu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bizim muhalefet şerhimiz var.

BAŞKAN – Evet, onu açıkladım.

Değerli arkadaşlar, gündemimizde görüşecek madde kalmadığından dolayı toplantıyı....

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim Başkanım, bir teklif vardı, onların gündeme alınması açısından...

BAŞKAN – Ama, onu artık başka bir gündemde değerlendirmemiz lazım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama, önemli bir husustu Başkanım.

BAŞKAN – Şöyle Mahmut Bey: Gündem geçtikten sonra geldiği için bize...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Gündeme geçmemiştik, başta ben size söyledim.

BAŞKAN – Hayır, hayır, gündemi görüşmek için başlamıştık artık. Yarınki toplantıda almamışsak, o zaman siz hatırlatırsınız gündemin başında, oylatırız olmazsa yani veyahut da yarın için de veri toplayayım. Yani, şöyle: Biraz veri toplayalım yani nedir, ne değildir çünkü ben de...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, yani verileri siz de toplayın, bir araştırın bunları, kaçırılan çocuklarla ilgili...

BAŞKAN – Teşekkür ederim arkadaşlar.

Toplantıyı kapatıyorum.

